

SZAKDOLGOZAT

HÁGER PETRA

Miskolc, 2024

MISKOLCI EGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR
CIVILISZTIKAI TUDOMÁNYOK INTÉZETE
POLGÁRI JOGI TANSZÉK

A SZERZŐI JOG KERETRENDSZERE A DIGITÁLIS KORBAN

SZAKDOLGOZAT

Konzulens: **Dr. Udvarhelyiné Dr. Sági Edit**
egyetemi adjunktus, PhD

Készítette: **Háger Petra**
AVPE2Y

2024

UNIVERSITY OF MISKOLC
FACULTY OF LAW
INSTITUTE OF PRIVATE LAW
DEPARTMENT OF CIVIL LAW

LEGAL FRAMEWORK OF COPYRIGHT LAW IN THE DIGITAL ERA

THESIS

Supervisor: **Dr. Edit Sápi Dr. Udvarhelyiné**
assistant professor, PhD

Author: **Petra Háger**
AVPE2Y

2024

Tartalomjegyzék

I.	Bevezető gondolatok.....	6
I.1	Témaválasztásom indoklása	6
I.2	Alapvetés - Mi a szerzői jog?	7
I.3	A jogsértés és a plágium.....	9
II.	Mindennapi életünk szerzői jogi aspektusai.....	11
II.1	A letöltések, a torrent és a streaming.....	11
II.2	Jogos felhasználás.....	12
II.3	Az online hozzáférhetővé tételhez kapcsolódó híres perek	13
II.4	Innovációs fontosság	13
II.5	A jogrendszer és a társadalom	14
III.	Az idő tükrében – múlt és jelen.....	15
III.1	Hogyan jutottunk el ideig? – Mérföldkövek.....	17
IV.	Szerzői jog keretrendszere	18
IV.1	A szerzői jogi védelem alapvető jellemzői	19
IV.1.1	Közös jog	19
IV.1.2	Kizárólagos jogok	20
IV.2	Jogi védelem és jogérvényesítés.....	21
IV.3	Kivételek és korlátozások	22
IV.4	Nemzetközi egyezmények és együttműködés	23
IV.5	A szerzőket megillető jogok	24
IV.6	Személyhez fűződő jogok.....	24
IV.7	Vagyoni jogok	26
V.	Média és tartalomterjesztés	27
V.1	Az internetes felhasználások.....	27
V.2	A digitális kor jellemzői és hatásai az információs társadalomban	28
V.3	A digitális terjesztési platformok szerepe és médiaszolgáltatás fogalmának fejlődése.....	30
V.4	Jogosultságok és licenclési rendszerek az online tartalom terjesztésében	31

V.5	Mai kor újdonságai – ChatGPT és AI.....	32
V.5.1	Külföldi példák.....	33
V.5.2	A belföldi helyzet.....	34
V.6	A mesterséges intelligencia aggályai a szerzői jog jövőjében.....	35
VI.	Digitális vizeken: Szerzői jogi kérdések és problémák az online világban.....	36
VI.1	A szerzői jogi kérdések az online tartalom megosztásában és szolgáltatásokban	36
VI.2	Az internet kérdése	37
VII.	Alkalmazás és működés a gyakorlatban.....	39
VII.1	Röviden a YouTube történetéről	39
VII.2	A YouTube által biztosított védelmi mechanizmusok.....	40
VII.3	Hivatkozás és a források gyakorlati használata	41
VIII.	Összefoglalás és következtetések.....	42
VIII.1	Záró gondolatok.....	43
	<i>Köszönetnyilvánítás</i>	<i>44</i>
	<i>Felhasznált irodalmak.....</i>	<i>45</i>
	<i>Felhasznált jogszabályok</i>	<i>48</i>

I. Bevezető gondolatok

I.1 Témaválasztásom indoklása

A mai digitális korban a szerzői jog egyre fontosabb és összetettebb téma, amely korszerű kihívásokat és lehetőségeket rejteget ebben az információs társadalomban. A digitalizáció és az internet térhódítása jelentősen átformálta az információk fogyasztásának és terjesztésének módját, hiszen új jogi, gazdasági, kulturális és társadalmi kihívásokat vet fel a szerzői jogi rendszerek számára.

Ezen túl, a digitális technológiák által biztosított könnyebb hozzáférés és reprodukció lehetővé teszi az információk széleskörű és gyors terjedését, de ez egyben megkérdőjelezi az alkotók jövedelmezőségét és az alkotások értékét is. Valamint a szerzői jogi kérdések széles körű társadalmi vitát generálnak az egyéni jogok és az információhoz való nyilvános hozzáférés közötti egyensúlyról, illetve a digitális kultúra és a kreatív iparágak jövőjéről.

Ezért jutottam arra döntésre, hogy ismét a szerzői jogot választom szakdolgozatom témájaként, mivel érdeklődésem középpontjában a jogi, technológiai és a mai digitális társadalmi összefüggések állnak. Célom a szerzői jog jelenlegi állapotának és kihívásainak átfogó elemzése, azok hatásainak feltárása a digitális környezetben, valamint a lehetséges megoldások és irányok körvonalazása a jövőbeli fejlemények szempontjából. E kutatás remélhetően hozzájárul ahhoz, hogy mélyebb megértést nyújtson a szerzői jog fontosságáról és következményeiről a világban. Dolgozatom keretében a szerzői jogi fogalmak áttekintése után több oldalon keresztül kívánom bemutatni ennek mélyebb szerepét és lényegét, valamint azokat a kihívásokat, amelyekkel a mai digitális korban szembesülünk ezen a területen. Nyolc fejezetben részletezem a szerzői jogi kérdéseket, bemutatva a szerzők helyzetét, kitérve az innovációs fontosságokra, a mai kor szerzői jogi kihívásaira, valamint érintve az internetes felhasználás sajátosságait és problémáit.

Előző szakdolgozatom folytatásaként a szerzői jog témájának újbóli választása lehetőségeket kínál a mélyebb megértés és az új megközelítések felfedezése szempontjából. A szerzői jog kimeríthetetlenül gazdag téma, amely a jog és a kultúra dinamikus kereszteződését jelenti a modern társadalomban.

Új szemszög, friss megközelítések és esettanulmányok révén mélyebb betekintést nyerhetek a témába, és új összefüggéseket fedezhetek fel. Másrészt, a szerzői jog rendkívül aktuális és releváns napjainkban, különösen a digitális korban, ahol az információtechnológia és az internet forradalmasítja az információ terjesztését és felhasználását. A digitális környezet folyamatos változása új kihívásokat vet fel a szerzői jogi rendszereknek, és izgalmas lehetőségeket teremt az innováció és a jogi keretek fejlesztése számára.

I.2 Alapvetés - Mi a szerzői jog?

A szerzői jog, melyet gyakran könnyűnek és magától értetődőnek gondolhatunk, valójában egy jogi keretrendszer, mely az alkotók szellemi tulajdonjogait védi. Jelenkorunkban a szerzői jog a digitális környezetben is érvényesül, és alapvető fontosságú az információs társadalomban.¹ Célja az alkotók és művészek alkotói biztonságának, jogaiknak a garantálása, biztosítása, mindezen a szabályokon keresztül pedig a szellemi alkotások létrehozatalának ösztönzése.² A szerzői jog hazai legfontosabb jogszabálya a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Sztj.)

A szerzői jog jogi szabályozások és jogi védelmi mechanizmusok összessége, mely az alkotók által létrehozott egyedi és eredeti művekhez kapcsolódik.³ Emellett hozzátartoznak az irodalmi, tudományos és művészeti alkotások is.⁴ A mai modern világban már nem csak a szerzőket és művészeket védi ez a jog, hanem biztosítja a zeneipar, rádió, televíziós szolgáltatások, és a filmgyártás biztonságos működését, ezen alkotások és szereplők tevékenységeinek jogi védelmét is. A szerzői jog a szerző számára vagyoni és személyhez fűződő jogokat biztosít.⁵

A szerzői jogi védelem oldaláról nézve fontos jellemző, hogy a jogi védelem automatikusan keletkezik.⁶ Tehát, ha egy adott személy keletkeztet egy egyéni, eredeti

¹ <https://www.sztnh.gov.hu/hu/szerzoi-jog/szerzoi-jogi-alapfogalmak> Szellemi Tulajdon Nemzetközi Hivatala (megtekintés ideje: 2024. 01. 28.)

² <https://www.sztnh.gov.hu/hu/szerzoi-jog/szerzoi-jogi-alapfogalmak> Szellemi Tulajdon Nemzetközi Hivatala (megtekintés ideje: 2024. 01. 28.)

³ Sztj. 4. §

⁴ Sztj. 1. §

⁵ Sztj. 9. § (2)

⁶ <https://vedjegy-szabadalom.hu/fogalmak/szerzoi-jog/> (megtekintés ideje 2024.03.21.)

művet és azt valamilyen módon rögzíti, akkor ennek a műnek automatikusan ő lesz a szerzői jogi jogosultja.⁷

A digitális korban a szerzői jog a digitális tartalom terjesztésének és felhasználásának új kihívásaival szembesül.⁸ Ez szinte elkerülhetetlen, hiszen ahogy az idő halad, úgy fejlődik körülöttünk a világ. A jogszabályok és joggyakorlatok kiterjednek az internetes tartalomra, ahogy a közösségi média platformokra és az online szerzői jogi kérdésekre egyaránt. Minden szerzői jogi rendszernek alkalmazkodniuk kell a digitális technológiák fejlődéséhez és az online tartalomfogyasztás új formáihoz.⁹

A mindenki által ismert „copyright”¹⁰ és az elhíresült © jel jelzi az alkotás olvasójának vagy a mű megtekintőjének, hogy az adott alkotás szerzője fenntartja jogait és a mű bármilyen formájú felhasználásához engedélyt kell kérni tőle.¹¹ Fontos hozzátennünk, hogy a szerzői jogi védelem nem a © jel feltüntetésétől függ, ez csupán felhívja a figyelmet, hogy az adott mű szerzői jogi védelem alatt áll. A © jel az alkotás adott védelmét mutatja, valamint a védelmet nem a jelzés, vagy valamilyen nyilvántartásba vétel keletkezteti.¹² A C betű az angol „copyright”, azaz „szerzői jog” kifejezés rövidítése.¹³ Feltüntetése már nem minden esetben előírt. Leginkább könyvek, kiadványok borítóján vagy első oldalán találkozunk vele, és még emellett a szerzői jog jogosultja nevét, a kiadót és a keletkezési évet láthatjuk. A törvény mindenkire vonatkozik, tehát ahogy fentebb említettem a törvény rendelkezései nem függnak a © jelzés használatától. Amennyiben engedélyt kívánunk szerezni egy mű felhasználása érdekében, a © jel és a megjelölt szerző alapján tudjuk majd, hogy kérésünkkel kit keressünk meg.¹⁴

A szerzői jogi keretrendszer alapvető fontosságú az alkotók és kreatív iparágak gazdasági érdekeinek védelmében, ugyanakkor egyensúlyt kell teremtenie a jogok tulajdonosai és a felhasználók között, hogy elősegítse az információhoz való hozzáférést és a kulturális sokféleséget. A mai digitális környezetben a szerzői jognak rugalmasnak

⁷ <https://www.drlehner.hu/2020/07/06/szerzoi-jog-erthetoen/> (megtekintés ideje 2024.03.21.)

⁸ DUDÁS Ágnes – Szerzői jog a digitális korban 2014. 5. old.

⁹ Dr. HEPP Nóra, Dr. FEJESNÉ Dr. LŐRINCZ Anna – Szerzői jog (Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, 2012)

¹⁰ * A szerzői jog olyan szabályok összessége, amelyek egy személy által írásba, grafikus formába, fényképbe, vagy bármilyen más, ötletek megosztására alkalmas formában kifejezett ötleteinek kezeléséről szólnak.

¹¹ <https://www.sztnh.gov.hu/hu/szerzoi-jog/szerzoi-jogi-alapfogalmak> (megtekintés ideje 2024. 02. 04.)

¹² <https://cegvezetes.hu/1999/12/szellemi-javaink-vedelme/> (megtekintés ideje 2024.03.21.)

¹³ <https://markamonitor.hu/tudnivalok-a-es-jelzesek-jelenteserol-es-hasznalatarol/> (megtekintés ideje 2024.03.21.)

¹⁴ What Do Copyright, Trademark Symbols Mean? By Aditi MUKHERJI, JD (Last updated on March 21, 2019)

kell lennie, hogy megfeleljen az új kihívásoknak, lehetőségeknek, és támogassa az innovációt, a kreativitást az online térben.

A dalok, könyvek, filmek szerzőjét védelemben részesítő szerzői jog kifejezés sokak előtt nem teljesen ismeretlen. Tudjuk-e pontosan, hogy mit véd a szerzői jog? A védelem milyen művek esetén áll fenn?

I.3 A jogsértés és a plágium

A szerzői jogi szabályrendszerben említést kell tennünk a plágiummal kapcsolatban is. Plágiumról beszélünk, amikor egy másik alkotó munkáját olyan módon lemásoljuk,¹⁵ hogy nem teszünk eleget a megfelelő hivatkozások megjelölésével, vagy nem kérünk engedélyt az eredeti alkotótól. A szerzői jogi rendszereknek jogi védelmet kell nyújtani az eredeti műveknek. Ez magában foglalja a művek másolásának és felhasználásának korlátozását mások által, kivéve, ha azokat a megfelelő engedélyekkel vagy a jogi követelményeknek megfelelően használják fel.¹⁶

A plágium elkerülése érdekében úgy kell eljárni, hogy a felhasználónak vagy alkotónak tiszteletben kell tartania az eredeti művek szerzőjének jogait, és az idézés szabad felhasználási szabálya alapján idézéseket vagy felhasználja saját munkájában. Az érintettek jogkövetkezményekkel szembesülhetnek, ha plágium vádjával szembesülnek. A plágiummal kapcsolatos jogi követelmények célja az eredeti művek és alkotók jogainak védelme, amely az igazságszolgáltatás során biztosítja az alkotók és szerzők tiszteletben tartását és jogait.¹⁷

Ebben a fejlődő világban egyre inkább foglalkoztatja az embereket a plágium kérdése. Felvetül a kérdés, hogy egy politikus¹⁸ betöltheti-e a tisztjét, ha időközben kiderül, hogy a diplomája vagy egyetemi, tudományos doktori fokozata megszerzése

¹⁵ <https://mersz.hu/blog/plagiumkereso/> (megtekintés ideje 2024.03.27.)

¹⁶ Szellemi tulajdon és plágium problémaköre
https://www.sztnh.gov.hu/hu/hivatalrol/IP_oktatas/kozoktatas/oravazlatok/mellekletek/2014/egyeb/osztf01_szelltulved/osztf01_szelltulved_oravazlat.pdf (interneten elérhető óravázlat megtekintés ideje 2024.02.05.)

¹⁷ <https://arsboni.hu/plagium-az-egyetemen-avagy-a-szellemi-tulajdon-vedelme/> (megtekintés ideje 2024.03.21.)

¹⁸ * Hazai plágiumbotrányként említhetjük a 2012-ben hivatali megbízásában álló Schmitt Pál akkori köztársasági elnök ügyét is. Akiről ugyanis kiderült, hogy az 1992-ben készült doktori disszertációját jelentős részben plagizálta. A botrány kirobbanása után, a Köztársasági Elnöki Hivatal a plágium vádját visszautasította, ám az állításokat nem cáfolta.

érdekében plágiumot követett el?¹⁹ A válasz nem. A plágium számos jogkövetkezményt vonhat maga után²⁰ (polgári jogi, büntetőjogi, vagy közéleti szereplő esetén a közélet pályafutásának megszűnését is). A plágium a szerzői jog szerint minden esetben jogsértést eredményez, amelynek az is következménye, hogy a plágium útján előállított munka nem felel meg a szerzői jogi eredetiség követelményének, így nem lesz szerzői jogi oltalom tárgya.

Egy hazánkban is ismert példával élve, érdemes említést tennem a generációmban sokaknak ismerős híres, tizennyolcszoros Grammy-díjas amerikai rapper Kanye West ügyéről. Miszerint egy 2007-ben kiadott számában felhasználta a magyar Omega együttes "Gyöngyhajú lány" orgonaszólóját és a refrénjét. A New York Post értesülése alapján Presser Gábor két és fél millió dollárt követelt ekkor Kanye Westtől, amiért az amerikai rapsztár 85 másodperces részletet használt fel a Gyöngyhajú lányból. West végül jóval többet fizetett, hiszen ezt nem csak Presser és a többi dalszöveg szerző kapta, hanem a kiadó is, a felvétel jogtulajdonosa ugyanis a Hungaroton Records. Az ügy jogi aspektusa összetettebb lehetett. Azt lehet vitatni, hogy West mennyire használta fel a "Gyöngyhajú lány" motívumát, és hogy ez mennyire sértette a szerzői jogokat. A zeneminták használata a zeneiparban gyakran előfordul, és vannak olyan esetek, amikor egy zenész engedélyt kap a minta felhasználására, és megfelelően kifizeti a jogdíjakat. Az ilyen típusú jogviták gyakran peres eljárásokban dőlnek el, ahol a bíróságoknak meg kell vizsgálniuk a zenék közötti hasonlóságot, és eldönteniük, hogy megsértették-e a szerzői jogokat vagy sem. Fontos megjegyezni, hogy az ilyen peres eljárások hosszúak és bonyolultak lehetnek, és a végeredményt több tényező befolyásolhatja, beleértve a jogi precedenseket és a konkrét bizonyítékokat.²¹

Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy a plágium és a jogsértés nem teljes mértékben azonos fogalmak, tekintettel arra, hogy a plágium a szolgai másolást jelenti, a jogsértés pedig a szerző személyhez fűződő és vagyoni jogainak bárminemű megsértését. Így tehát a jogsértés egy sokkal tágabb kategória, amelybe természetesen a plágiumot is bele kell értenünk.

¹⁹ LEGEZA Dénes - A plágium kérdéséhez: Az utánnnyomástól az etikai eljárásig 2015. 1. old.

²⁰ LEGEZA Dénes - A plágium kérdéséhez: Az utánnnyomástól az etikai eljárásig 2015. 1. old.

²¹ SZÉKELY Orsolya: Szerzői jog a határokon túl – A Presser Gábor & Kanye West botrány, https://itelet-pazmany.blog.hu/2023/11/07/szerzo_i_jog_a_hatarokon_tul_a_presser_gabor_kanye_west_botrany_220?utm_medium=lista&utm_campaign=bloghu_cimlap&utm_source=nagyvilag; Mezei Péter: No comment #3.5: lezárult a Gyöngyhajú lány esete: <https://copy21.com/2017/03/no-comment-lezarult-a-gyongyhaju-lany-esete/> (megtekintés ideje 2024.03.21.)

II. Mindennapi életünk szerzői jogi aspektusai

II.1 A letöltések, a torrent és a streaming

Érdekességeket említve érdemes olyan példákat és helyzeteket bemutatni, amik könnyen azonosíthatóak és relevánsak az emberek számára a mindennapi életben. Például, ha beszélünk egy laikussal a szerzői jogról, akkor utalhatunk a zenehallgatás kérdéskörére. Vajon, hogyan befolyásolja a szerzői jog az online zenehallgatási szokásokat és azokat a platformokat, amelyeken zeneszámokat streamelünk vagy vásárolunk?²² Másik érdekesség lehet például a zenei streaming szolgáltatások előfizetési modelljei is, illetve, hogy milyen jogokkal rendelkeznek az alkotók és a zeneipari vállalatok az online zene terjesztésére és felhasználására. A fenti kérdések feltevésével köteléket lehet teremteni a szerzői jog és az emberek mindennapi élete között, ami talán könnyebbé teheti számukra a szerzői jog megértését.

Lényegében a letöltés jelentése azok az adatok, például zenék, könyvek vagy filmek, amiket egy távoli gépről, általában egy szerverről, átviszünk a saját számítógépünkre. Ezt a folyamatot a jogi szempontból többszörözésnek tekintik.²³ Tehát, ha letöltünk egy torrent oldalról egy filmet vagy zenét magán célú szórakoztatásra, az jogilag többszörözésnek minősül.²⁴

Olyan fájlokat kínálnak a torrent oldalak, melyek nem tartalmazzák magukat a letölteni kívánt anyagot, hanem hozzáférhetővé és letölthetővé teszik azokat. Ezeket a tartalmakat nem egy központi helyen tárolják, hanem különböző csomópontok között osztják szét, amelyek egymástól szerezhetik meg. A torrent használata alapvetően legális, ha nem jogvédett tartalmakról van szó, és a letöltések nem szolgálnak közvetlen jövedelemforrásként. Azonban a jogvédett tartalmak megosztása engedély nélkül illegális.²⁵ Egy példát említve vannak olyan országok, ahol az egyes torrent oldalak tiltva vannak. Ilyen volt 2012-ben a híres The Private Bay torrent oldal betiltása is. A Brit Legfelsőbb Bíróság azzal kapcsolatban hozott döntést, hogy a jól ismert portál

²² KESERŰ Barna Arnold - egyetemi docens (SZE DF ÁJK) – A streaming szerzői jogi megítélése, különös tekintettel a filmipar nagy streaming szolgáltatóinak gyakorlatára 2023

²³ *A download (kiejtve: daunlód) angol nyelvű szó, aminek a jelentése letöltés. Arra használják, amikor a hálózatról (internetről) a saját gépedre másolsz le valamilyen fájlt.

²⁴ Szjt. 18. §

²⁵ <https://superiorhitek.hu/torrent/> (megtekintés ideje 2024. 02. 06.)

olyan szinten nyújtott illegális szolgáltatást a fájlok megosztásával, hogy már vagyoni hátrányt okozott a szerzőknek.²⁶

A streamelés, mint adatátviteli technika, lehetővé teszi különféle médiatartalmak gyors továbbítását hálózaton keresztül, például az interneten.²⁷ Az online rádiók és TV-k esetében is ez az elv működik. A videó streamelés tehát megengedi egy élő vagy előre rögzített videó internetes megtekintését anélkül, hogy teljes mértékben letöltenénk a fájlt.²⁸ Ezzel időt lehet spórolni, ha csak egyes részeit szeretnénk megtekinteni az adott videónak. Bár a streamelés olcsó megoldás lehet a fogyasztóknak, a zeneszerzők és a producerek nem elégedettek az ezen keresztül történő értékesítéssel. Sok előadó aggódik a streamingszolgáltatások, kiadók és szabályozók miatt, mivel ezek nem biztosítanak kellő kompenzációt az alkotóknak. Ebben az esetben az ún. lehívásra történő hozzáférhetőség jogsértését jelenti, ami a streaming szerzői jogi megfelelője. A jogszabályok értelmében a szerzőnek kizárólagos joga van művének közvetítéséhez a nyilvánosság számára, kivéve, ha másnak engedélyt ad rá.²⁹ Ez magába foglalja a streaminget, amikor a művet úgy teszik hozzáférhetővé, hogy a nyilvánosság tagjai szabadon választhatják meg a hozzáférés helyét és idejét.³⁰

II.2 Jogos felhasználás

Ma már sok olyan zene- és videostreaming szolgáltatás létezik, mint például a Spotify, amelyek ingyenesen is használhatók, és nagy lemezkiadók közreműködésével nyújtanak másolásvédelemmel ellátott tartalmakat.³¹ Az ilyen szolgáltatások széles körben elérhetők különböző platformokon, mint például a Microsoft Windows, iOS, Google Chrome, Android, Playstation4, Xbox One. Ezeken az alkalmazásokon keresztül férhetnek hozzá dalokhoz és más tartalmakhoz világszerte. Hozzá kell tenni, hogy a Spotify alapfunkciói, mint például a zenelejátszás, ingyenesek, de lehetőség van

²⁶ <https://www.pcwplus.hu/kozelet/nagyreszt-betiltottak-angliaban-a-the-pirate-bay-t-120594.html> (megtekintés ideje 2024.03.21.)

²⁷ <https://docplayer.hu/68728688-Forras-jelek-iptv-ott-halozatokhoz.html> (megtekintés ideje 2024.03.21.)

²⁸ <https://digipedia.hu/cikk/mindent-a-streamingszolgáltatásokrol-melyek-ezek-es-hogyan-hasznald-oket> (megtekintés ideje 2024.03.21.)

²⁹ Dr. TATTAY Levente: A szerzők vagyoni jogai 2001/5., 3-11. old.

³⁰ Szjt. 26. § (8) bek.

³¹ <https://spotifyhelp.freewb.hu/> (megtekintés ideje 2024.03.21.)

előfizetni a Spotify Premium-ra,³² amely további szolgáltatásokat kínál. Hasonlóképpen, a Netflix³³, HBO GO, SkyShowtime, Disney+ és az Apple TV előfizetési szolgáltatások, amelyek tagjai reklámmentesen élvezhetik a tévéműsorokat és filmeket, csupán egy internetkapcsolattal rendelkező eszközre van szükségük.

Ezek a platformok szorosan kapcsolódnak számos tartalomszolgáltatóhoz, akiktől tévésorozatok és filmek streamelésére jogokat szerezhetnek. Azonban a szerzők és művészek részesedése nem mindig arányos, a jogkövető végfelhasználók számára általában megbízhatóak, és a jogi háttérrel illetően nem kell aggódniuk.

II.3 Az online hozzáférhetővé tételhez kapcsolódó híres perek

Az emberek általában érdeklődnek a meglepő vagy figyelemfelkeltő tények iránt, ezért érdemes olyan érdekes témákat boncolgatni, amelyek megragadják a figyelmünket. Például, ha a szerzői jogról beszélünk, megemlíthetünk híres jogi eseteket vagy vitás kérdéseket, amelyek felkeltik az érdeklődésüket. Ilyen lehet például az Egyesült Államok kontra Google Books pereskedése, amelyben a Google digitális könyvterjesztési projektje volt a polémia tárgya, vagy az A&M Records kontra Napster eset³⁴, amely a fájlcsere szoftver jogi kérdéseit feszegette. Ezek az ügyek élvezetes és érdekes témák lehetnek, amelyek a valós életből vett példákkal színesítik és élénkítik a szerzői jog témáját, és segíthetnek elgondolkodtatni az embereket a témáról.³⁵

II.4 Innovációs fontosság

Az innováció fontossága alapvető a kreatív iparágak virágzása és az új ötletek ösztönzése szempontjából a szerzői jogban. Érdemes kihangsúlyozni, hogy milyen fontos szerepet játszik az alkotók és művészek inspirációjának és kreativitásának

³² Spotify USA Inc. <https://support.spotify.com/hu/article/what-is-spotify/> (megtekintés ideje 2024. 02. 06.)

³³ Netflix Inc. <https://help.netflix.com> (megtekintés ideje 2024.02.06.)

³⁴ *Az ügyben eljáró Ninth Circuit szerint a felperes cégek (így például az A&M Records, a Sony Music, az MCA Records, vagy a Capitol Records) a Napster hálózatain keringő zeneművek 70%-ának szerzői jogait gyakorolták. Lásd: A&M V. NAPSTER, p. 1013

³⁵ The New York Times - Justice Dept. Criticizes Latest Google Book Deal <https://www.nytimes.com/2010/02/05/technology/internet/05publish.html?th&emc=th> (megtekintés ideje 2024.02.06.)

ösztönzésében. Az innováció hangsúlyozása segíthet inspirálóbb és érdekesebb perspektívát nyújtani a szerzői jog témájáról, és rámutat arra, hogy mennyire nagy szerepe van a kultúra és a gazdaság fejlődésében.³⁶

Ezáltal a szerzői jogi védelem ösztönzi ezeket a fejlesztéseket. Az új technológiák lehetővé teszik az alkotók és tartalomszolgáltatók számára, hogy új médiaformátumokat és kreatív felhasználási módokat hozzanak létre. Ilyen az interaktív média, kiterjesztett valóság, virtuális valóság, podcastok stb. Ezek az új formátumok új lehetőségeket kínálnak az alkotóknak és a közönségnek egyaránt, de egyúttal új jogi kérdéseket is felvetnek a szerzői jogi védelem terén.³⁷

II.5 A jogrendszer és a társadalom

Összességében elmondhatjuk, hogy a szerzői jog nagy szerepet játszik a jogrendszerben és a társadalomban, de a digitális kor kihívásai miatt szükség van a jogi keretrendszer folyamatos fejlesztésére és alkalmazkodására az új technológiai fejleményekhez és társadalmi változásokhoz. A fenntartható szerzői jogi rendszer kialakítása és fenntartása érdekében fontos, hogy figyelembe vegyünk a digitalizáció által felvetett új kihívásokat és lehetőségeket, és megfelelő jogi és technológiai megoldásokat találjunk ezekre a problémákra.³⁸ A szerzői jog legnagyobb kihívása jelenleg a digitális világ és a digitális technológiák térhódítása. Mindez nem csak a magyar, hanem az Európai Unió jogalkotót is arra ösztönzi, hogy folyamatosan fejlessze a szerzői jogot. Emiatt született meg az Európai Unió új irányelve, amely a szerzői és szomszédos jogokat a digitális egységes piacon megvalósuló specialitásokkal összhangban kezeli.³⁹

³⁶ SÁPI Edit: Innovatív megoldások a szerzői jogi jogvédelemben. In: dr. CERTICKY Mária (szerk.): Innovatív magánjogi megoldások a társadalmi-gazdasági haladás szolgálatában. Tanulmánykötet. Magánjogot Oktatók Egyesülete. 2020.

³⁷ SÁPI Edit: Innovatív megoldások a szerzői jogi jogvédelemben. In: dr. CERTICKY Mária (szerk.): Innovatív magánjogi megoldások a társadalmi-gazdasági haladás szolgálatában. Tanulmánykötet. Magánjogot Oktatók Egyesülete. 2020.

³⁸ TOMASOVSKY Edit - Fenntarthatósági szempontok érvényesülése a szerzői jogban 2021.

³⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról

III. Az idő tükrében – múlt és jelen

Az emberi társadalom az együttműködés és gondolkodás kultúrájára épült. A homo sapiens faj tagjai mindig is hajlamosak voltak alkotásra törekedni, és ez az alkotási vágy időről időre megőrzésre került.⁴⁰ Ha visszatekintünk a szerzői jog múltjára, láthatjuk, hogy a kezdetleges ókori, illetve középkori időkben, még mielőtt a jogi keretek megjelentek volna, már léteztek egyes szankciók a szellemi tulajdonhoz való jogosulatlan hozzáférésekért. Ezek az előzmények azt jelzik, hogy a jogi védelem kialakulása elkerülhetetlenné vált, hogy megvédje az alkotásokat az illetéktelen felhasználástól.

A szerzői jog kialakulásának több okát is felfedezhetjük, de az egyik legmeghatározóbb tényező a papír és a könyvnyomtatás megjelenése volt. Habár a könyvnyomtatásnak nagy szerepe volt a szerzői jog kialakulásában, de a jogi védelem fokozatosan alakult ki.⁴¹ Az első jogszabályi megnyilvánulások az 1700-as évekre tehetők vissza, különösen Anna királynő uralkodása alatt Angliában. Anna Királynő 1709-ben adott ki egy rendeletet, amely a "Statute of Anne"-ként vált ismertté, és megalapozta a szerzői jogot, védelmet nyújtva a szerzőknek és kiadóknak.⁴² Ez az intézkedés a szerzői jogot a nemzetközi porondon is fontos témává tette, ami számos nemzetközi egyezmény létrejöttéhez vezetett.⁴³

Az első sokoldalú szerzői jogi nemzetközi megállapodás az 1886-ban elfogadott Berni Uniós Egyezmény volt.⁴⁴ Ennek ellenére voltak kudarcok is a nemzetközi szerzői jogi védelem előmozdításában az Anna Királynő által kiadott rendelet és a Berni Egyezmény között. Hazánkban az első szerzői jogi törvény 1884-ben született meg.⁴⁵ Az 1844. évi Szemere Bertalan-féle törvényjavaslatot tekinthetjük az első jogi lépésnek ebben az irányban Magyarországon. Az 1921. évi LIV. törvény a korábbi törvénytől származó alapelveket fogadta el. Az 1969. évi III. törvény a társadalmi és állami berendezkedés változásaival foglalkozott, és e változásokra reagált a jogszabály.

⁴⁰ HÁGER Petra – A szerzői jog jellege és kihívásai a modern korban (Szakdolgozat 2021) 4. old.

⁴¹ MARCUS Vitruvius Pollio: Tíz könyv az építészetéről (fordította: GULYÁS Dénes). Budapest, Képzőművészeti Kiadó, 1988. VII. könyv Előszó 4–7. p. 179-180. old.

⁴² HÁGER Petra – A szerzői jog jellege és kihívásai a modern korban (Szakdolgozat 2021) 4. old.

⁴³ BOYTHA György: Whose Right is Copyright? In: FRIEDRICH-KARL Beier (szerk.): Festschrift für Eugen Ulmer zum 80. Geburtstag, GRUR, Int. 1983. 186-187.

⁴⁴ SÁPI Edit: A hazai szerzői jogi jogalkotás fontosabb állomásai, Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2019/6, 138 o.

⁴⁵ 1884. évi XVI. törvénycikk a szerzői jogról

Ez a törvény az általános szabályok mellett külön fejezetekben foglalkozik az egyes műtípusokra vonatkozó specifikus rendelkezésekkel.⁴⁶ Ez egy átfogó és részletes áttekintést nyújt a szerzői jog történetéről és fejlődéséről, bemutatva a főbb jogszabályi lépéseket a jogi keretrendszer kialakulásában. Az olvasó számára érthetően és követhetően szemléltetem, hogy hogyan alakult ki és változott az idők során a szerzői jog fogalma és gyakorlata.

Az írás bemutatja a szerzői jog kialakulásának főbb okait és tényezőit, például a könyvnyomtatás megjelenését és az egyre növekvő igényt a jogi védelemre az alkotók részéről.⁴⁷ Emellett részletesen ismerteti a jogi lépéseket és rendelkezéseket az első jogi keretrendszer megteremtésében, kezdve az említett Anna királynő rendeletétől egészen a modern nemzetközi egyezményekig. A könyvnyomtatással majdnem egyidejű a kiadványok nyomtatása is. Így szerzői jog vagy kiadó hiányában az utánnyomás önmagában káros hatással volt a művet először megjelentető kiadó és a még élő szerző számára.⁴⁸ Ezzel szemben kalózkidásról olyankor beszélhettünk, amikor az utánnyomás jogosulatlan, tehát a mű nem rendelkezett a szükséges hatósági engedélyekkel.⁴⁹

A szöveg átfogó jellege lehetővé teszi az olvasók számára, hogy megértsék a szerzői jog jogi és történelmi összefüggéseit, valamint annak fontosságát és fejlődését a társadalomban és a kulturális életben. A szakmai szakkifejezések és az időbeli referencia pontok hozzájárulnak a szöveg hitelességéhez és informatív jellegéhez.

Alapvető fontosságú kérdéseket és kihívásokat szem előtt tartva ezek a bekezdések lehetővé teszik a szerzői jog keretrendszerének átfogó vizsgálatát a digitális korban, és lehetőséget nyújtanak a témával kapcsolatos legfontosabb aspektusok megvizsgálására és elemzésére.

⁴⁶ Az 1969. évi III. törvény indokolása. Általános indokolás.

⁴⁷ SÁPI Edit: Innovatív megoldások a szerzői jogi jogvédelemben. In: dr. Certicky Mária (szerk.): Innovatív magánjogi megoldások a társadalmi-gazdasági haladás szolgálatában. Tanulmánykötet. Magánjogot Oktatók Egyesülete. 2020. 139 old.

⁴⁸ LEGEZA Dénes – „Egyszer mindenkorra örökáron” A szerzői jog forgalomképessége Magyarországon a reformkortól 1952-ig 2017. 62 old.

⁴⁹ LEGEZA Dénes - A plágium kérdéséhez: Az utánnyomástól Az etikai eljárásig 99 old.

III.1 Hogyan jutottunk el idáig? – Mérföldkövek

A szerzői jog fejlődése hosszú és bonyolult folyamat eredménye, amelynek számos fontos mérföldköve volt. Íme, néhány kulcsfontosságú lépés:

- Ókor: Az ókori keleti kultúrákban, ugyanúgy, mint Egyiptomban és Izraelben, úgynevezett iskolákban alkottak irodalmi műveket, és gondoskodtak azok fennmaradásáról. Ezek az iskolák támogatták az anonimitást. Ahhoz, hogy szájhagyomány útján terjedjen abban az időben valami, az akkori énekesek szavalók gondoskodtak. Feltételezhetjük, hogy ők akkoriban egyfajta alkotók lehettek. Tanulmányok szerint nem csak elszavalták vagy elénekelték azokat, hanem időnként meg is változtatták a műveket.⁵⁰ Hozzáfűznivalóként gondoltam említést tenni arról, hogy a szerzőség és a plágium megjelenése egy időre esik, maga a „plágium” szó az ókorból indul, és azt mutatja, hogy a jogsértéseknek már ekkor is volt jelentőségük.⁵¹
- Középkori kiváltságok és monopóliumok: Az igazi szerzői jogi alapok a középkorban alakultak ki, amikor a kiváltságok és monopóliumok révén az uralkodók bizonyos művek előállítására és terjesztésére kizárólagos jogokat adtak.
- Nyomtatási forradalom: A Gutenberg-féle nyomdagép megjelenése a 15. században forradalmasította a könyvkiadást és a művek terjesztését. Ez növelte az írók és kiadók érdeklődését a műveik védelme iránt.⁵²
- Statútumok és törvények: A 17. századtól kezdve több európai országban megjelentek az első szerzői jogi törvények, amelyek védelmet nyújtottak az írók és művészek számára műveik jogosított felhasználása ellen.
- Berni Egyezmény: A már említett, 19. század végén létrejött Berni Egyezmény jelentős lépés volt a nemzetközi szerzői jogi védelem terén. Ez az egyezmény számos alapelvet állapított meg, például a nemzetközi művek automatikus védelmét és a nemzeti keletkezési elv eltörlését.⁵³

⁵⁰ LENDVAI Zsófia – Szerzői jog az ókorban 2008. 58. old.

⁵¹ Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala 2020 - Bevezetés a szerzői jogba - 2. kiadás Írta: FEJESNÉ dr. LŐRINCZ Anna (1. fejezet), HEPP Nóra, LÁBODY Péter (8. fejezet), LEGEZA Dénes (5.5.), TAKÁCS Nóra Emese, TIMÁR Adrienn (5.1., 6., 7.4. fejezet) 44. old.

⁵² BOKOR József (szerk.). Könyvnyomtatás, A Pallas nagy lexikona. Arcanum: FolioNet (1893–1897, 1998.).

⁵³ *Irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény Párizsban

- Digitális forradalom: A digitális technológia megjelenése a 20. század második felében radikálisan megváltoztatta a tartalomterjesztést és a művek másolását. Ez új kihívásokat vetett fel a szerzői jog védelmével kapcsolatban.
- Internet és digitális tartalom: Az internet elterjedése és a digitális tartalom könnyű hozzáférhetősége új kihívásokat jelentett a szerzői jog terén. A fájlcsere hálózatok és az online platformok megjelenése vitákat indított el a jogosulatlan másolás és terjesztés kérdéseiről.
- Jogszabályi módosítások és jogi precedensek: A jogalkotók és bíróságok reagáltak az új kihívásokra a szerzői jog terén. Új jogszabályokat hoztak létre és jogi precedenseket állítottak fel, hogy alkalmazkodjanak a digitális kor követelményeihez és védelmezzék az alkotók jogait.

Mindezek az események és folyamatok hozzájárultak a szerzői jog fejlődéséhez és formálásához, és ma olyan komplex rendszert alkotnak, amely megvédi az alkotók jogait és ösztönzi az alkotások és innovációk fejlődését.

IV. Szerzői jog keretrendszere

A szerzői jog keretrendszere magában foglalja a jogi alapelveket, jogszabályokat, amelyek meghatározzák az alkotók tulajdonjogát műveik felett, valamint a jogosultak jogait és kötelességeit az alkotások felhasználásának engedélyezése és védelme tekintetében.⁵⁴

A szerzői jogi keretrendszer részét képezik a nemzeti és nemzetközi jogszabályok, amelyek meghatározzák a szerzői jogokat és kötelezettségeket az egyes országokban és a nemzetközi szinten. Ezek az adott ország alkotmányában, törvényeiben és egyéb jogi rendelkezéseiben foglalják össze a szerzői jogokra vonatkozó szabályokat. Így az előírások meghatározzák például, hogy milyen művek élvezhetik a szerzői jogvédelmet, milyen jogok illetik meg az alkotót, és milyen feltételek mellett használhatók fel mások által. Ezek a jogszabályok rendszerint tartalmazzák az alkotói jogok meghatározását és

⁵⁴ <https://www.szttnh.gov.hu/hu/szerzoi-jog/szerzoi-jogi-alapfogalmak> Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (megtekintés ideje 2024.02.16.)

kiterjesztését, az alkotói jogok gyakorlásának módjait és feltételeit, valamint a jogérvényesítés és jogvédelem mechanizmusait.⁵⁵

A jogérvényesítés és jogvédelem mechanizmusai fontos részét képezik a szerzői jogi keretrendszernek. Ezek magukban foglalják a jogosultak jogorvoslati lehetőségeit a jogszabályok megsértése esetén, például jogi eljárásokat és anyagi kártérítést. Emellett a szerzői jogi keretrendszer tartalmazza a jogosultak jogát a szerzői jogi megsértésekkel szembeni jogvédelemre és a jogosulatlan felhasználás elleni védelemre. A szerzői jogi eljárások során gyakran előfordul, hogy az érintett felek között anyagi kártérítésre vonatkozó kérdések merülnek fel. Ezek a kártérítések az alkotók jogainak megsértéséből eredő veszteségek vagy károk helyrehozását célozzák. Például ha valaki jogtalanul használ fel egy másik személy művét, az jogosult lehet anyagi kártérítésre az okozott veszteségek kompenzálására. Az ilyen típusú kártérítések mértéke általában az okozott kár mértékétől, az elkövetett jogsértés súlyosságától, valamint egyéb tényezőktől függ. Az anyagi kártérítésekkel kapcsolatos döntések gyakran a bíróságok hatáskörébe tartoznak, és az alkotók jogait és érdekeit védik a jogellenes felhasználásokkal szemben.

A szerzői jogi keretrendszer számos más jogi fogalmat foglal magába, például a kivételeket és korlátozásokat az alkotói jogok gyakorlására, valamint a digitális jogok és online védelmi mechanizmusokat az internetes tartalom terjesztése és felhasználása kapcsán.

IV.1 A szerzői jogi védelem alapvető jellemzői

IV.1.1 Közös jog

A szerzői jogi keretek részeként különbséget teszünk a közös és a kizárólagos jogok között. A közös jogok olyan jogok, amelyeket több alkotó osztozik együtt, például amikor több szerző dolgozik egy művön, és amelyekkel kapcsolatban minden alkotó

⁵⁵ MUNKÁCSI Péter: „Nemzetközi szerzői és szomszédos jogi egyezmények” in JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SÜLYÖK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Szerzői jog és iparjogvédelem rovat, rovatszerkesztő: GRAD-GYENGE Anikó, POGÁCSÁS Anett) 2023

önállóan cselekszik, hacsak más módon nem állapodnak meg.⁵⁶ Ezek a jogok általában az alkotások felhasználásával kapcsolatosak, például:⁵⁷

- A mű általános felhasználásának jogai: Idetartoznak olyan jogok, mint például az alkotás közkinccsé válása, az idézés jogai vagy az alkotás más művekbe való beépítésének joga. Ez lényegében azt jelenti, hogy miután letelik a védelmi idő,⁵⁸ az adott mű úgy nevetett közkinccsé⁵⁹ válik, tehát bárki felhasználhatja azt. Nagyon fontos azonban megjegyezni, hogy továbbra is tartani kell azt a féle magatartást, amely az elhunyt szerzőre nézve tisztelettudó.⁶⁰ Emlékét nem sértheti és a védelmi idő lejártától függetlenül az érintett közös jogkezelő vagy egyéb örökös továbbra is követelheti a névfeltüntetés jogát.⁶¹
- Jogosultság a szerződéskötésre: Az alkotók közösen dönthetnek arról, hogy az alkotásukat együtt vagy külön-külön adják ki vagy, hogy együtt vagy külön-külön kössenek szerződéseket az alkotás felhasználására vonatkozóan.

Egy közös jogkezelő elengedhetetlen, mind a szerzők és mind a felhasználók szempontjából. Ezek alapvető fontosságúak az alkotók számára, mivel biztosítják, hogy az ő munkájukat tiszteletben tartsák és megfelelően jutalmazza a felhasználásért.⁶²

IV.1.2 Kizárólagos jogok

A kizárólagos jogok pedig olyan jogok, amelyek kizárják másokat az alkotások felhasználásából vagy terjesztéséből bizonyos módon. Például az alkotó kizárólagos jogot kap a művei reprodukálására, terjesztésére és nyilvánosságra hozatalára, ami azt

⁵⁶ Szellemi Tulajdon Hivatala – Közös jogkezelés <https://www.sztnh.gov.hu/hu/mivel-fordulhatok-a-hivatalhoz/szerzoi-jogi-vedelem/kozis-jogkezeles> (megtekintés ideje 2024.03.27.)

⁵⁷ 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.) szerint Egyes normák: 125/2020. (IV. 16.) Korm. rendelet

⁵⁸ * 70 évet jelent – illetve, ha a műnek több szerzője van, akkor az utolsóként elhunyt szerzőtárs - halálát követő év első napjától kell számolni. Ha pedig a szerző ismeretlen, a védelmi idő a mű első nyilvánosságra hozatalát követő év első napjától kezdődik.

⁵⁹ * A közkinccs egy szellemi alkotásokra vonatkozó (leggyakrabban szerzői jogi) fogalom, mely olyan művet, alkotást jelent, amelynek felhasználására a szerző nem ír elő korlátozást.

⁶⁰ <https://www.sztnh.gov.hu/hu/szerzoi-jog/szerzoi-jogi-alapfogalmak> (megtekintés ideje 2024.03.25.)

⁶¹ HÁGER Petra – A szerzői jog jellege és kihívásai a modern korban (Szakdolgozat 2021.) 6. old.

⁶² A közös jogkezeléssel kapcsolatos szabályokat a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény (továbbiakban: Kjekt.) tartalmazza, amely 2016. július 28-án lépett hatályba.

jelenti, hogy csak ő jogosult ezeket a tevékenységeket elvégezni vagy engedélyezni másoknak. Ezek a kizárólagos jogok lehetővé teszik az alkotók számára, hogy jutalmat kapjanak munkájukért, és védelmet nyújtsanak műveik számára az illetéktelen felhasználással szemben.⁶³

- Másolási jog: Az alkotás másolásának és reprodukálásának jogát jelenti. Például ez a kizárólagos jog megakadályozza, hogy egy CD vagy DVD vétel után a vásárló másolatot készítsen, és azt terjessze másoknak.
- Előadási jog: Az alkotás nyilvános előadásának jogát biztosítja. Illetve a szerző kizárólagos joga, hogy engedélyt adjon másoknak, hogy a művét nyilvánosan előadhassák. Ez jelentheti a rádió frekvencián való sugárzást vagy élő előadást is. Leggyakrabban színházi, koncert vagy versenyen való előadást jelent.⁶⁴
- Átdolgozási jog: Az átdolgozás feltétele a szerződéskötés a mű alkotójával. Akkor beszélhetünk még átdolgozásról, amikor egy könyvből színpadi mű vagy film készül. Ilyen esetben szükséges, hogy az eredeti mű szerzője hozzájáruljon az átdolgozáshoz.⁶⁵
- Kiadási jog: Az alkotás nyilvánosság előtt történő közzétételének jogát biztosítja.
- Kiállítás jog: Általában ilyenkor vizuális vagy művészeti alkotásról beszélünk, amely hasonlít a nyilvános előadáshoz, hiszen itt is a műélvezet céljára szolgál.⁶⁶

IV.2 Jogi védelem és jogérvényesítés

A szerzői jogi keretek részeként biztosítani kell a megfelelő jogi védelmet és jogérvényesítést az alkotók és jogosultak számára.⁶⁷ Ez magában foglalja a jogosulatlan felhasználás elleni jogi lépéseket, például a jogi eljárásokat és az anyagi kártérítést a

⁶³ Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala 2020 - Bevezetés a szerzői jogba - 2. kiadás Írta: FEJESNÉ dr. LŐRINCZ Anna (1. fejezet), HEPP Nóra, LÁBODY Péter (8. fejezet), LEGEZA Dénes (5.5.), TAKÁCS Nóra Emese, TIMÁR Adrienn (5.1., 6., 7.4. fejezet)

⁶⁴ SÁPI Edit - Szerzői vagyoni jogok (felhasználás, felhasználási módok) JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SÜLYÖK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Szerzői jog és iparjogvédelem rovat, rovatszerkesztő: GRAD-GYENGE Anikó, POGÁCSÁS Anett. 2023. 12. old.

⁶⁵ HÁGER Petra – A szerzői jog jellege és kihívásai a digitális korban (Szakdolgozat 2021) 13. old.

⁶⁶ SÁPI Edit - Szerzői vagyoni jogok (felhasználás, felhasználási módok) JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SÜLYÖK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Szerzői jog és iparjogvédelem rovat, rovatszerkesztő: GRAD-GYENGE Anikó, POGÁCSÁS Anett. 2023. 20. old.

⁶⁷ <https://www.pintz.hu/szerzoi-jog> (megtekintés ideje 2024.03.28.)

jogsértőkkel szemben.⁶⁸ A jogi védelem biztosítja az alkotóknak a műveik jogosulatlan felhasználásával szembeni védelmét, és lehetővé teszi számukra, hogy érvényesítsék a szerzői jogokat és érdekeiket a jogrendszeren belül.⁶⁹

A jogosult alapvetően a polgári jog és a büntetőjog eszközeivel, valamint vámjogi⁷⁰ intézkedések igénybevételével léphet fel a szerzői jogi jogsértések ellen. Léteznek olyan alternatív eljárások, amelyek a bírósági jogérvényesítés igénybevétele nélkül találnak megoldást a jogvitákra. Ezek gyakran sokáig elhúzódnak.⁷¹ Ilyen például az alternatív vitarendezés egy speciális formája, a mediáció is. Kifejezetten az interneten elkövetett jogsértések esetén van mód az internetes szolgáltatók közreműködését kérve az ún. értesítési-eltávolítási eljárás⁷² lefolytatására.

IV.3 Kivételek és korlátozások

A szerzői jogi keretek részeként szükség van bizonyos kivételekre és korlátozásokra, amelyek lehetővé teszik az alkotások felhasználását bizonyos körülmények között. Ezek a kivételek és korlátozások például lehetnek az idézés, a kritika vagy a tanulmányozás céljából történő felhasználás, amelyek biztosítják az egyensúlyt az alkotók jogai és a közérdek között.⁷³

Vannak kivételek a szerzői jogi oltalom körében, így például ennek megfelelően nem részesülhet szerzői jogi védelemben az elv, az ötlet, az elgondolás, az eljárás, a működési módszer és a matematikai művelet sem.⁷⁴ Ezek ugyanis a műben foglalt tartalmat adják. Ezek kifejeződései (pl. a filmötlet, az „eljárás” kifejtése tudományos cikkben), és nem pedig maguk a gondolatok részesülhetnek védelemben, a szerzői jog

⁶⁸ dr. KÖHIDI Ákos – A polgári jogi felelősség digitális határai Európában 2012. 137 old.

⁶⁹ dr. BÉKÉS Gergely – Az előadóművészi jogok 2023. 17. old

⁷⁰ DÉZSI Zsolt: Vámjogi ismeretek, Vám, jövedéki és termékdíj ügyintézők és pénzügyőrök kézikönyve, SALDO kiadó, 2010.

⁷¹ https://www.szttnh.gov.hu/sites/default/files/bevezetes_a_szerzoi_jogba_2020_web.pdf (interneten megtalálható előadásvázlat megtekintés ideje 2024.03.28.)

⁷² *Az értesítési-eltávolítási eljárás egy internetes szerzői jogsértés elleni speciális eszköz, melynek keretében akkor az érintett internet-szolgáltatóval javasolt kapcsolatba lépni. Az értesítési-eltávolítási eljárás keretében ugyanis rövid úton elérhető, hogy a jogsértő tartalomhoz való hozzáférés megszűnjön.

⁷³ GRAD-GYENGE Anikó - Szerzői jogi kivételek és korlátozások in JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SÜLYÖK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Szerzői jog és iparjogvédelem rovat, rovatszerkesztő: GRAD-GYENGE Anikó, POGÁCSÁS Anett) <http://ijoten.hu/szocikk/szerzoi-jogi-kivetelek-es-korlatozasok> (2023)

⁷⁴ SARKADY Ildikó – GRAD-GYENGE Anikó – Beharangozó: A média-értéklánc szerzői jogi vonatkozásai című tanulmányhoz 2012. 206. old.

ugyanis a „formát” védi, és nem a „tartalmat”.⁷⁵ Amik pedig nem részesülnek védelemben, azok a sajtótermékek közleményeinek alapjául szolgáló termékek vagy a napi hírek.⁷⁶ Ennek oka, hogy a jogalkotó a szerzők művel kapcsolatos jogainak védelméhez fűződő érdekén túlmutatónak értékelte a sajtó és információszabadság érvényesülését⁷⁷, vagyis az információhoz jutás közérdekét.

IV.4 Nemzetközi egyezmények és együttműködés

A szerzői jogi keretek alapulhatnak nemzetközi egyezményeken és együttműködésen, amelyek lehetővé teszik az alkotók jogainak védelmét és támogatását a nemzetközi szinten.⁷⁸

Franciaország vezette, nemzetközi vonatkozásra nézve 1852-ben egy rendeletet, amelyben kifejtette a szerzői jogi védelmet a kölcsönösség követelménye nélkül azokban is, amik külföldön jelentek meg. Ezt 1886-ig Belgium, Németország, Norvégia, Svájc és Magyarország is követte.⁷⁹

Ezek a szerzői jogi keretek biztosítják az egyensúlyt az alkotók jogai és a közönség jogai között, valamint segítenek előmozdítani a kulturális sokféleséget és az innovációt a társadalomban. A szerzői jogi kereteknek rugalmasnak kell lenniük ahhoz, hogy alkalmazkodjanak az új technológiai fejleményekhez és a társadalmi változásokhoz, és biztosítsák a szerzői jogok fenntartható és igazságos védelmét és érvényesítését.

⁷⁵ https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/bevezetes_a_szerzoi_jogba_2020_web.pdf (interneten megtalálható előadásvázlat megtekintés ideje 2024.03.28.)

⁷⁶ KISS Zoltán – SZIVI Gabriella - A közszolgálati médiaszolgáltatás és a szellemi tulajdonjogok kapcsolódási pontjai és szabályozási környezete, Az audio - és audiovizuális mű mint a szerzői jogi védelem tárgya; a védelmi idő 2015. 37. old.

⁷⁷ 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról

⁷⁸ MUNKÁCSI Péter: „Nemzetközi szerzői és szomszédos jogi egyezmények” in JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SÜLYÖK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Szerzői jog és iparjogvédelem rovat, rovatszerkesztő: GRAD-GYENGE Anikó, POGÁCSÁS Anett) 2023

⁷⁹ A szerzői jogról szóló 1884. évi XVI. törvénycikk 79. §-a az alábbiakat rögzítette: „A magyar állampolgárok műveire a jelen törvény akkor is kiterjed, ha azok külföldön jelentek meg.

IV.5 A szerzőket megillető jogok

Már jól tudjuk, hogy a jogvédelem biztosítása érdekében a szerzői jogok automatikusan megilletik az alkotót, amint művük létrejön.⁸⁰ E fentebb említett jogok két alapvető kategóriába sorolhatók: a vagyoni és a személyhez fűződő jogok.⁸¹ A vagyoni jogok különös fontosságúak, hiszen az alkotó jogosult díjazást kérni, ha más felhasználja művét. Ez a jogi védelem gyakorlatilag az alkotás pillanatától kezdődik, anélkül hogy külön hatósági eljárásra vagy nyilvántartásba vételre lenne szükség.

Az alkotói jogokkal kapcsolatos jogi védelem ugyanakkor nemcsak az alkotás pillanatától él, hanem bizonyítása, és a jogos tulajdonosként való elismerése szempontjából több figyelmet igényel. Erre a célra szolgálhat az alkotás hivatalosan történő regisztrációja a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalában, ami biztosítja az alkotó jogainak törvényes elismerését és védelmét.⁸²

Fontos megérteni, hogy a szerzői jog védelmi ideje korlátozott, általában 70 évig tart.⁸³ Ez az időtartam az alkotó halálát követő naptól számítva érvényes, illetve ha az alkotó nem azonosítható, akkor az alkotás nyilvánosságra hozatalát követő első év első napjától.⁸⁴ Fentebb említettem, hogy miután közkinccsé válik, bárki szabadon felhasználhatja azt, azonban ismét fel kell hívni a figyelmet arra, ha az alkotó emlékét vagy halálát sértegetik, vagy ha a mű szerzőjének névfeltüntető kötelezettségét nem tartják be.

IV.6 Személyhez fűződő jogok

A szerzői jog alatt ma az alkotó olyan jogát értjük, amely teljes hatalmat biztosít számára szellemi terméke felett. Ha egy szerzői műnek több alkotója van, közös mű, ezen belül összekapcsolt mű, vagy együttesen alkotott mű keletkezik.⁸⁵

⁸⁰ Szjt. 1. § (8) bek., valamint Szjt. XI. Fejezet

⁸¹ dr. SCHUBAUER Petra -A személyes adatok személyiségi jogi védelme, különös tekintettel a halál utáni védelem egyes kérdéseire 2021. 103. old

⁸² <https://www.sztnh.gov.hu/hu/hogyan-tajekozodhatok-a-honlapon/szellemi-tulajdon> (megtekintés ideje 2024.03.28.)

⁸³ Szjt. 31. §.

⁸⁴ HÁGER Petra – A Szerzői jog jellege és kihívásai a modern korban (Szakdolgozat 2021.) 6. old.

⁸⁵ Dr. PONTOS Patrik – Szerzői jog mindenkinek Szjt. (1999. évi LXXVI. törvény) (interneten elérhető előadásvázlat megtekintés ideje 2024.02.04)

A személyhez fűződő jogok az alkotók személyiségi jogait és érdekeit védik. Ide tartozik a már említett, alkotó nevének feltüntetéséhez való jog,⁸⁶ a mű integritásának védelméhez való jog,⁸⁷ valamint az alkotó művének sajátos felhasználásához való jog.⁸⁸ Ezek a jogok lehetővé teszik az alkotók számára, hogy megőrizhessék a műveik integritását és tiszteletben tartsák személyiségi jogait.⁸⁹ Röviden ismertetni kívánok párat.

A név feltüntetésének joga az egyén jogát jelenti ahhoz, hogy neve vagy azonosítója tiszteletben tartsák és megfelelően kezeljék az őt érintő helyzetekben és körülmények között.⁹⁰ Ez a jog az egyén személyiséghez fűződő jogainak része, és szorosan kapcsolódik az emberi méltósághoz és magánélethez.⁹¹ A szerzőt megilleti a jog, hogy művében és a művére vonatkozó közleményen a közlemény terjedelmétől és jellegétől függően szerzőként feltüntessék, átvételi engedélye lehessen, idézhessék, ismertethessék, át- vagy, feldolgozhassák.⁹² A szerzőt a mű részletének átvétele, idézése vagy ismertetése esetén is meg kell jelölni. A név feltüntetése egyúttal azt is jelenti, hogy a szerzőnek e minőségét senki se vonja kétségbe. A szerzőség elismerése iránti erkölcsi igény még sokkal régebbi, mint maga a szerzői jog.⁹³

A mű egységének védelme a teljesség és a sérthetatlenség fogalmát jelenti.⁹⁴ A szerzői jogi törvény szerint a szerző személyhez fűződő jogát sérti minden olyan eltorzítás, megcsonkítás vagy a mű bármilyen más féle megváltoztatása, amely a szerző becsületére vagy hírnevére rossz fényt vethet.⁹⁵ A mű egységének védelme olyan érdekeket véd, melyek biztosítják a mű változatlan formában történő megjelenését.⁹⁶

⁸⁶ Szjt. 12. §

⁸⁷ Szjt. 13. §

⁸⁸ Szjt. 10. §

⁸⁹ Dr. PONTOS Patrik – Szerzői jog mindenkinek Szjt. (1999. évi LXXVI. törvény) (interneten elérhető előadásvázlat megtekintés ideje 2024.02.04)

⁹⁰ SÁPI Edit: Mennyire egységes a mű egységének védelme? 2020. 1. old.

⁹¹ ZAKARIÁS Kinga – Az emberi méltósághoz való jog, JAKAB András – FEKETE Balázs (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia 2017. 1.1 bek.

⁹² Szjt. 12. §

⁹³ SÁPI Edit: Szellemi alkotások joga. In.: BARZÓ Tímea – PAPP Tekla (szerk.): Civilisztika I. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018, 450-451. o

⁹⁴ GYERTYÁNFÍ Péter (2014): Nagykomentár a szerzői jogi törvényhez. Budapest, Wolters Kluwer Kiadó. 2014, 138.

⁹⁵ Szjt. 13 §

⁹⁶ Dr. PONTOS Patrik – Szerzői jog mindenkinek Az egyes személyhez fűződő jogok II. (interneten elérhető előadásvázlat)

IV.7 Vagyoni jogok

A vagyoni jogok különös fontosságúak, hiszen az alkotó jogosult díjazást kérni, ha más felhasználja művét.

A vagyoni jogok főszabály szerint nem ruházhatók át, másként sem szállhatnak át és azokról lemondani nem lehet, viszont örökölhettek, róluk halál esetére rendelkezni lehet.⁹⁷ Ebből fakadóan a vagyoni jogosult az esetek legnagyobb részében maga az alkotó, illetve a teljesítmény létrehozója, a halálát követően pedig a jogutódja, örököse.⁹⁸

A vagyoni jogok köréhez tartozik: az átdolgozás, többszörözés, terjesztés, a nyilvános előadás, a kiállítás, vagy például a nyilvánossághoz közvetítés.⁹⁹

A szerzői jogi védelem alapján a szerzőt megillető vagyoni jogok közül az egyik legismertebb, a már említett többszörözés. Elegendő arra gondolni, hogy a szerzői jog evolúciója a könyvnyomtatással indult és ez a jogterület mai napig az ún. copyright-ként is közismert.¹⁰⁰ Így például, ha egy irodalmi műből felismerhető, amit kimásolnak, akkor többszörözésről van szó, ha viszont találmányra csak szavakat másolnak ki, de azokból az adott mű nem ismerhető fel, ezek a részek másolása szerzői jogi értelemben nem olyan felhasználás. Abban az esetben, ha valaki egy műrészlet lemásolásáról beszél, az jogosan feltételezi a felismerhetőséget, tehát ez a szerzői jogi értelemben vett felhasználást jelenti.¹⁰¹ Ezek a jogok biztosítják az alkotók számára a műveik felhasználásából és terjesztéséből származó jövedelmet és anyagi előnyöket.¹⁰² Összességében ezek a jogok segítik az alkotókat abban, hogy védelmet és elismerést kapjanak a munkájukért, valamint lehetőséget biztosítsanak számukra arra, hogy anyagi hasznot húzzanak a műveikből.¹⁰³

Így elmondhatjuk, hogy nagyon fontos szabály a vagyoni jogok kapcsán, hogy ha még nem telt le a mű védelmi ideje, akkor a felhasználó köteles engedélyt kérni a szerzőtől, vagy az ő halál utána a szerző örököseitől. Mindez ténylegesen úgy történik,

⁹⁷ Szjt. 31. § (2) bek.

⁹⁸ Az Szjt. 31. § alapján a szerzői jogok a szerző életében és halálától számított hetven éven át részesülnek védelemben.

⁹⁹ Szjt. 17. §

¹⁰⁰ Szjt. 35. § (1)-(3) bekezdése

¹⁰¹ PROART: Kézikönyv a szerzői jog érvényesítéséhez. ProArt Szövetség a Szerzői Jogokért, 2013 szerzőijogikezikonyv.hu I.7. A szerző vagyoni jogai I.7.2. A többszörözés (Szjt. IV. fejezet)

¹⁰² Szjt. 16. § (1) bek

¹⁰³ LENDVAI Zsófia – Szerzői Jog az ókorban 2008 1. old.

hogy egy szerződést kötnek a felek. Ez az úgynevezett felhasználási szerződés¹⁰⁴, amibe bele kell foglalni a mű pontos felhasználási módját, idejének, területi hatályának pontos meghatározását, a felhasználás ellenértékét, illetve a mű pontos megjelölését.

Lényeges továbbá, hogy a szerzőt a mű felhasználásért cserébe díjazás illeti meg a törvény erejénél fogva.¹⁰⁵ A szerző azonban az őt megillető díjazásról lemondhat. A felhasználás kapcsán lényeges, hogy különböző célokra lehet felhasználni egy-egy alkotást, így meg kell különböztetni a közcélú és magáncélú felhasználásokat. Miután letelt a védelmi idő, a közcélú és a magáncélú felhasználás is szabad. Vannak azonban olyan esetek is, amikor nem kell engedélyt kérni akkor sem, ha a védelmi idő még nem járt le. Ezeket az eseteket nevezzük szabad felhasználásnak.¹⁰⁶

V. Média és tartalomterjesztés

V.1 Az internetes felhasználások

A digitális korszak beköszöntével a mindennapi ember életében is egyre nagyobb és nélkülözhetetlen szerepet töltenek be az olyan szoftverek, mint például az okostelefonok vagy a bankautomaták mögött rejlő vezérlőprogramok. Másik példája az e-könyvek terjesztése és olvasása. Az e-könyv platformoknak (például az Amazon Kindle, a Google Play Könyvek¹⁰⁷ stb.) jogosultságot kell szerezniük a könyvek digitalizálásához és értékesítéséhez. Emellett a szerzői jogi szabályok szabályozzák, hogy milyen mértékben és módokon lehet az e-könyveket felhasználni, például olvasásra, kölcsönzésre vagy továbbértékesítésre.

Ezen kívül a közösségi média platformokon történő tartalom megosztás és az olyan közösségi média platformok, mint a TikTok és az Instagram, új jogi kérdéseket vetnek fel. A felhasználók által létrehozott tartalmak (például posztok, képek, videók stb.) jogvédelem alatt állhatnak, és a platformoknak különféle intézkedéseket kell tenniük a szerzői jogok megsértésének megakadályozására, például

¹⁰⁴ <https://szerzoijogikezikonyv.hu> I.9. A felhasználási szerződés (megtekintés ideje 2024.03.28.)

¹⁰⁵ 1999. évi LXXVI. törvény

¹⁰⁶ PROART: Kézikönyv a szerzői jog érvényesítéséhez. ProArt Szövetség a Szerzői Jogokért, 2013 <http://www.szerzoijogikezikonyv.hu/> I.7. A szerzők vagyoni jogai

¹⁰⁷ Google Play - A Google Könyvek adatvédelmi irányelvei <https://books.google.hu/googlebooks/privacy.html>

tartalomellenőrzéseket, jogi eljárásokat vagy automatizált szűrőrendszereket alkalmazva. Ezek a tartalmak sokszor kreatív munkák, amelyek jogvédelem alá eshetnek.¹⁰⁸ Ez azt jelenti, hogy a tartalmakat mások nem használhatják fel az engedélyük nélkül, kivéve, ha jogi alapot szereznek a felhasználóktól. A platformoknak különös figyelmet kell fordítaniuk arra, hogy a felhasználók által megosztott tartalmak ne sértse mások szerzői jogait. Ez magában foglalhatja a tartalommoderációt és a szerzői jogi megsértésekre utaló jelzések kezelését. Fontos, hogy a felhasználók tisztában legyenek azzal, hogy milyen jogokat adnak át a platformoknak a tartalmaik felhasználásával kapcsolatban, és hogy milyen lehetőségeik vannak a tartalom eltávolítására vagy a szerzői jogok megsértésének jelzésére. Az Instagram és a TikTok adatvédelmi politikája és gyakorlatai szintén fontosak a felhasználók számára. Mivel ezek a platformok gyűjtenek és tárolnak személyes adatokat a felhasználóktól, fontos, hogy gondosan kezeljék ezeket az adatokat és megfeleljenek a releváns adatvédelmi előírásoknak. Összességében az Instagram és a TikTok olyan platformok, amelyek számos jogi kérdést vetnek fel a felhasználók által létrehozott tartalmak és az adatvédelem terén. Fontos, hogy mind a felhasználók, mind a platformok megértsék ezeket a jogi kérdéseket, és megfelelően kezeljék őket az átláthatóság és a jogi biztonság érdekében.¹⁰⁹

Ezek csak néhány példa arra, hogy a szerzői jog hogyan érvényesül a mai digitális korban, ahol az online tartalomfogyasztás és az internetes platformok mindennapi részét képezik az életünknek.

V.2 A digitális kor jellemzői és hatásai az információs társadalomban

A digitális kor hatásai és jellemzői az információs társadalomban jelentősen sokrétűek és mélyrehatóak. A digitális forradalom során olyan technológiai fejlesztések történtek, amelyek alapjaiban változtatták meg az életünket és a társadalmi struktúrákat. Az információs technológia terjedése és elérhetősége példátlan mértékben bővült az elmúlt évtizedekben, amelynek számos hatása van mindennapi életünkre.¹¹⁰

¹⁰⁸ Tiktok.com - Szellemi Tulajdon Szabályzat <https://www.tiktok.com/legal/page/global/copyright-policy/hu> (megtekintés ideje 2024.02.06.)

¹⁰⁹ European Data Protection Board - https://edpb.europa.eu/news/news/2023/following-edpb-decision-tiktok-ordered-eliminate-unfair-design-practices-concerning_hu (megtekintés 2024.02.06.)

¹¹⁰ Az információs társadalom - Gondolat – Új Mandátum, Budapest, 2007 (kiadásért felel Bácskai István, Németh István Szöveggondozó: Rátkay Ildikó Műszaki szerkesztő: Pintér László)

- Kommunikáció és kapcsolatok: Az internet és az online kommunikációs eszközök megjelenése forradalmasította a kommunikációt.¹¹¹ Az emberek könnyen tudnak kapcsolatba lépni egymással szerte a világon, bármikor és bárhol. A közösségi média platformok és az online chat szolgáltatások lehetővé teszik a valós idejű kommunikációt, baráti és üzleti kapcsolatok kialakítását. Ha online kommunikációról beszélünk, akkor ennek az első és mostanáig is legelterjedtebb formája az elektronikus levelezés (e-mail). Az információs társadalomban még mindig ez a szövegalapú kommunikációs megoldás a legnépszerűbb, és ez jellemző az oktatás, felsőoktatás világára is. Népszerűségének oka, hogy a különböző levelezőrendszerek (pl. Gmail, Yahoo, Hotmail, vagy az intézményi használatú levelezőrendszerek) legtöbbszörrel egyszerűen lehet kezelni a leveleket és az infrastrukturális feltételek megteremtésén kívül ingyenes a használata. Megemlíthetem, hogy mi, a Z generáció tagjai pedig kimondottan előnyben részesítjük az online kommunikációt bármi másnál.
- Információhoz való hozzáférés: A digitális korban az információk szinte korlátlanul elérhetővé váltak. Az interneten keresztül bárki hozzáférhet tudományos publikációkhoz, hírekhez, oktatási anyagokhoz és más információs forrásokhoz. Ez lehetővé teszi az emberek számára, hogy gyorsan és hatékonyan tájékozódjanak, tanuljanak és fejlesszék magukat.¹¹²
- Gazdasági változások: Az online kereskedelem és az e-kereskedelem robbanásszerű növekedése új üzleti modellek megjelenéséhez vezetett. Az emberek most már online vásárolhatnak és eladhatnak termékeket és szolgáltatásokat, ami új lehetőségeket teremt a vállalkozások és az egyéni vállalkozók számára. Az internet immár a piac új színterévé vált. Egyre több tranzakció bonyolódik rajta keresztül, ennek hatására a kereskedelem, a marketing és a fizetési rendszerek is merőben átalakultak. A PayPal és az Apple Pay¹¹³ bevezetése új gazdasági fejleményeket jelentett, mivel lehetővé teszi a fizetést új, gyors és kényelmes módon, ami elősegítheti az elektronikus fizetés elterjedését és ezzel önmagával ösztönözheti a gazdasági növekedést.

¹¹¹ Tempus Közalapítvány – Az online kommunikáció eszközei <https://tka.hu/celcsoport/6481/az-online-kommunikacio-eszkozei> (megtekintés ideje 2024.02.09.)

¹¹² DAVID Adrienne - ELTE BTK IKI Könyvtártudományi Tanszék - A digitális dokumentum szerepe az információs társadalomban 2007

¹¹³ * Apple Pay hivatalosan 2014-ben debütált.

Az elektronikus kereskedelem: A szolgáltatások és áruk elektronikus forgalmazását, elektronikus pénzáttalást, elektronikus értékpapír-kereskedelmet, fuvarlevelek kiállítását, közbeszerzés tevékenységet foglal magába.¹¹⁴

- Kulturális és társadalmi hatások: A digitális tartalomterjesztés és a közösségi média platformok megváltoztatták a kultúra és a társadalom működését. Az emberek könnyen megoszthatnak és fogyaszthatnak tartalmakat, amelyek hozzájárulnak az új kulturális trendek és mozgalmak kialakulásához. Emellett az online tér lehetőséget biztosít a sokszínűség kifejezésére és az identitások diverzifikálására valamint számos kutatás vizsgálta már az egyes kultúrák, társadalmak közti különbségeket. Az országok kultúráját döntően befolyásolja a szervezeti kultúrát, így az együttműködési készséget, az informális kapcsolatok szerepét az üzleti életben, a helyi közösség összetartartó erejének befolyását, a társadalmi beágyazódottságot.¹¹⁵

Összességében a digitális kor jelentős változásokat hozott az életünkben és a társadalomban. Az információs technológia fejlődése lehetővé tette az emberiség számára, hogy jobban összekapcsolódjon és hatékonyabban használja ki az elérhető erőforrásokat. Ugyanakkor ezek a változások új kihívásokat is hoztak magukkal, például az adatvédelem és a digitális egyenlőtlenségek kérdésében.¹¹⁶

V.3 A digitális terjesztési platformok szerepe és médiaszolgáltatás fogalmának fejlődése

Napjainkban egyre többször hallhatjuk a „digitális platform”, „digitális közvetítő” kifejezéseket, de sokszor nem teljesen egyértelmű, hogy mit is értünk alatta.¹¹⁷ A digitális terjesztés – már említett - platformjai, mint például YouTube, Netflix és Spotify, jelentős szerepet játszanak a tartalomterjesztésben a mai digitális korban. Ezek

¹¹⁴ SZABÓ Katalin- Hámori Balázs Információgazdaság - Digitális kapitalizmus vagy új gazdasági rendszer? Akadémia Kiadó 2006

¹¹⁵ KEMELGOR, B. H. 2002: A Comparative Analysis of Corporate Entrepreneurial Orientation Between Selected Firms in the Netherlands and the USA. Entrepreneurship and Regional Development, 14, 67-87.

¹¹⁶ GYARMATY Éva - (2011) A digitális kor és a sajátos nevelési igényű tehetség. Fordulópont. old. 79-88.

¹¹⁷ dr. BARTÓKI-GÖNCZY Balázs - Az online közvetítő szolgáltatók, mint az információhoz való hozzáférés új kapuőrei - Budapest, 2017.14 old.

a platformok lehetővé teszik a tartalomgyártók számára, hogy elérjék a széles közönséget és megosszák műveiket világszerte.

A médiaszolgáltatás az utóbbi harminc évben folyamatosan bővültek. Törekedett lekövetni a változó piaci környezetet, fogyasztói szokásokat és a technológiai fejlődést.¹¹⁸ A legelső, 1989-ben elfogadott médiairányelv még nem foglalkozott a szolgáltatás tartalmi elemeivel.¹¹⁹ Hiszen értelemszerű, hogy az alatt a ma használt médiaszolgáltatásokat értünk, a hangsúly a továbbítás technikai módján volt.¹²⁰ Az online platformok üzleti modelljei és jövedelemforrásai szintén kiemelkedő fontosságúak a digitális tartalomterjesztésben. Ezek a platformok általában hirdetési bevételekből, előfizetési díjakból vagy más fizetési modellekből származó jövedelmekből finanszírozzák magukat. Az üzleti modell kialakítása és fenntartása során azonban figyelembe kell venniük a szerzői jogi követelményeket és az alkotók jogait annak érdekében, hogy fenntartható és etikus módon működjenek.¹²¹

V.4 Jogosultságok és licenclési rendszerek az online tartalom terjesztésében

Az online tartalomterjesztés során az alkotók és a platformok közötti jogosultságok és licenclési rendszerek kiemelkedő fontosságúak. Ezek a rendszerek szabályozzák, hogy milyen jogokkal rendelkeznek az alkotók a digitális tartalmukkal kapcsolatban, és hogy milyen módon használhatják fel, illetve terjeszthetik azt.

"Ami fent van az interneten, azt mindenki ingyen felhasználhatja."¹²² Ezt már sokszor hallhattuk, pedig egyáltalán nem igaz, pláne akkor, ha a talált tartalmat üzleti, kereskedelmi célokra használnánk fel. Hiszen az online tartalmakra ugyanúgy vonatkoznak a szerzői joggal kapcsolatos szabályok, mint a fizikai formában létező

¹¹⁸ dr. BARTÓKI-GÖNCZY Balázs - Az online közvetítő szolgáltatók, mint az információhoz való hozzáférés új kapuerei - Budapest, 2017. 17 old.

¹¹⁹ dr. BARTÓKI-GÖNCZY Balázs - Az online közvetítő szolgáltatók, mint az információhoz való hozzáférés új kapuerei - Budapest, 2017. 25 old.

¹²⁰ 89/552/EGK (1989. október 3.) tanácsi irányelv a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított, televíziós műsorszolgáltató tevékenységre vonatkozó egyes rendelkezések összehangolásáról, HL L 298

¹²¹ MAKÓ Csaba - ZÓDI Zsolt - ILLÉSSY Miklós - A 21. századi kapitalizmus: a platformmunkavégzés modellje és gyakorlata (A társadalmi és jogi szabályozás kihívásai) Budapest, 2023. 15 old.

¹²² <https://netenavideo.hu/hogyan-mukodik-a-szerzoi-jogvedelem-kepek-es-videok-eseteben> (megtekintés ideje 2024.04.02.)

tartalmakra.¹²³ Említésképpen a Google képkeresője is figyelmezteti a felhasználókat, hogy a segítségével talált fotók szerzői jogi védelem alatt állhatnak.¹²⁴

Az alkotók jogosultságai között szerepel a digitális tartalom licencelése, amely lehetővé teszi számukra, hogy meghatározott jogokat ruházzanak át másokra. Ezek a jogok lehetnek például a felhasználás, a terjesztés, a módosítás vagy a nyilvánossághoz való elérés jogai.¹²⁵ A licencelési rendszerek segítenek az alkotóknak abban, hogy kontrollálják a tartalmukat, és hogy jövedelmet generáljanak a digitális terjesztésből. Az online platformoknak fel kell ismerniük az alkotók jogosultságait és kötelezettségeit, és megfelelő licencelési megállapodásokat kell kötniük az alkotókkal. Ezek a megállapodások meghatározzák, hogy milyen módon használhatják fel a platformok az alkotók tartalmait, és hogy milyen jogokkal rendelkeznek a felhasználók a tartalommal kapcsolatban. A digitális tartalom licencelésének számos modellje létezik, amelyek között szerepelhet a hagyományos licencelés, az előfizetés alapú modell, a reklámbevételek megosztása vagy a közvetlen adományozás. Az alkotók és a platformok közötti licencelési megállapodásokban meghatározásra kerülnek a jogdíjak és az azoknak megfelelő elszámolási rendszerek is, amelyek biztosítják az alkotók fair jövedelemhez jutását a digitális terjesztés során. A jogosultságok és licencelési rendszerek kialakítása és megfelelő kezelése kulcsfontosságú a digitális tartalomterjesztés hatékony és fenntartható működéséhez.

V.5 Mai kor újdonságai – ChatGPT és AI

A szerzői jogi szempontból a mai kor egyik újdonsága a ChatGPT¹²⁶ egy olyan mesterséges intelligencia alapú technológia, amelynek létrehozása és működése mögött különböző jogi és etikai megfontolások és kritikák vannak. A GPT rendszerek

¹²³ <https://magyarnemzet.hu/lugas-rovat/2023/01/olyan-alapmuvek-valtak-szabadda-januar-1-jetol-mint-a-pal-utcai-fiuk> (megtekintés ideje 2024.04.02.)

¹²⁴ Google súgó - A licenc és az újrafelhasználási feltételek megtekintése <https://support.google.com/websearch/answer/29508?hl=hu&co=GENIE.Platform%3DAndroid> (megtekintés 2024.02.09.)

¹²⁵ 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról 26 § (1 bek.)

¹²⁶ * A ChatGPT (Generative Pre-trained Transformer) az OpenAI mesterséges intelligencia – MI (vagy AI – az angol Artificial Intelligence-ből) kutató laboratórium által kifejlesztett chatbot, mely a felhasználókkal való folyamatos kommunikáció automatizálása során értelmezőmodelleket használ, melyek segítségével a bevitt információkat azonnal interaktívan kezeli.

algoritmikusan generált tartalmakat hoznak létre.¹²⁷ Az ilyen rendszerek létrehozása és használata kapcsán felmerülnek a szerzői jogi kérdések, különösen akkor, ha az általuk létrehozott tartalmak hasonlóak vagy azonosak más, emberi szerzők által előállított művekkel.

A plágium szempontjából a ChatGPT használata újabb dimenziót ad ezeknek a problémának. Az ilyen rendszerek által generált tartalmak könnyen másolhatják és reprodukálhatják az ember által előállított műveket, ami potenciálisan sértheti az eredeti szerzői jogokat és jogosultságokat. Illetve azt is figyelembe kell venni, hogy alapvetően nem friss információkból táplálkozik. Vannak a fizetős ChatGPT-szolgáltatások ezek lehetnek például vállalati szintű API-k vagy felhőalapú megoldások, amelyeket üzleti célokra használnak, például az ügyfélszolgálat vagy az automatizált válaszok generálása terén. Ezek a szolgáltatások általában magasabb szintű támogatást, teszteszközöket, frissebb információkat és fejlettebb funkciókat kínálnak, melyeket csak nagyobb cégek használnak.¹²⁸

V.5.1 Külföldi példák

Nemzetközileg a ChatGPT és más GPT alapú rendszerek sokkal elterjedtebbek, mint kis hazánkban. Az EU elfogadta az AI Act¹²⁹ (Mesterséges intelligencia – MI törvény) tervezetét, amely az első átfogó MI szabályozás lehet. Az Európai Bizottság, az Európai Parlament és az EU 27 tagállamának képviselői kompromisszumra jutottak, és ezzel közelebb kerültek az AI Act néven ismert, átfogó jogszabályról szóló hivatalos megállapodáshoz. Ez az első olyan keretrendszer Ázsián kívül, amely határozott szabályozói keretet teremthet a generatív mesterséges intelligencia eszközök számára. A hiányzó átfogó intézkedések mellett az amerikai kongresszusnak az alapokat biztosíthatja a technológia globális szabályozásához.¹³⁰ Azok a cégek, amelyek olyan

¹²⁷ GLAVANITS Judit – Fogasztóbarát mesterséges intelligencia Győr, 2023 Kiadó: Universitas-Győr Nonprofit Kft.

¹²⁸ <https://www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2023/05/22/chatgpt-es-plagium-para/> (megtekintés ideje 2024.02.15.)

¹²⁹ * 2023. december 9-én az Európai Parlament tárgyalói és a Tanács elnöksége megállapodott a mesterséges intelligenciára vonatkozó állítólagos világelső átfogó jogi keret végső változatáról; az Európai Unió mesterséges intelligenciáról szóló törvénye (a "EU AI-törvény")

¹³⁰ <https://www.portfolio.hu/unios-forrasok/20231207/kattan-az-unios-billincs-a-chatgpt-n-es-tarsain-656279> (megtekintés ideje 2024.04.02.)

generatív MI eszközöket készítenek, mint a ChatGPT vagy a Midjourney,¹³¹ közzé kell tenniük, hogy használtak-e szerzői jogi oltalom alatt álló anyagokat a rendszereikben.¹³²

V.5.2 A belföldi helyzet

Magyarországon jelenleg nincsenek konkrét tervek arra vonatkozóan, hogy szabályozni kellene-e a ChatGPT-t vagy más mesterséges intelligencia alapú rendszereket. Ennek oka lehet az, hogy az ilyen technológiák még viszonylag újak és kevésbé elterjedtek a hazai jogalkotók és a közvélemény számára. A NAIH (Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság) rámutatott arra, hogy önmagában a GDPR alapján a mesterséges intelligencia és a ChatGPT használata nem tiltható meg, így eljárás hiányában Magyarországon nem várható a chatbot felfüggesztése.¹³³

Összességében az AI által generált tartalmak jogi státuszának megértése és kezelése fontos kérdés a szerzői jogi gyakorlatban. A jogi keretrendszernek lépést kell tartania az új technológiai fejlesztésekkel és lehetőségekkel, hogy megfelelő védelmet és ösztönzést biztosítson mind az emberi, mind a mesterséges intelligencia által létrehozott tartalmak számára.

Az AI-alapú rendszerek fejlesztőinek és felhasználóinak is fontos feladata, hogy megfelelő intézkedéseket tegyenek a plágium megelőzése érdekében. Ez magában foglalhatja az algoritmusok fejlesztését a plágiumfelismerés céljából, valamint az etikai irányelvek és felhasználási feltételek kidolgozását az AI-alapú tartalom létrehozása és terjesztése tekintetében.¹³⁴

¹³¹ * Midjourney egy generatív mesterséges intelligencia, amelyet a San Francisco-i kutatólaboratórium, a Midjourney, Inc. hozott létre. A Midjourney a felhasználó által leírt szavakból, úgynevezett promptokból állít elő képeket, hasonlóan mint a OpenAI féle DALL-E és a Stable Diffusion.

¹³² <https://venturebeat.com/ai/eu-lawmakers-pass-draft-of-ai-act-includes-last-minute-change-on-generative-ai-models/> (megtekintés ideje 2024.02.15.)

¹³³ <https://magyarnemzet.hu/belfold/2023/04/chat-gpt-tiltas-peterfalvi-attila-mesterseges-intelligencia-mi> (megtekintés ideje 2024.02.15.)

¹³⁴ <https://www.unite.ai/hu/az-AI-alap> (megtekintés ideje 2024.02.15.)

V.6 A mesterséges intelligencia aggályai a szerzői jog jövőjében

A mesterséges intelligenciáról tudni kell, hogy nem úgy tanul, mint egy ember. Abból kiindulva, hogy korábban azt hittük csak az ember képes ilyen magas fokú tudásra szert tenni, nem meglepő, hogy minden idők egyik legmegosztóbb technológiaként jellemezhető.¹³⁵ A ChatGPT és más MI, AI-alapú rendszerek gyors elterjedés ellenére, számos aggályokkal járhatnak.

- Felelősség kérdése: Az egyik legnagyobb kihívás, hogy meghatározzuk ki felelős a mesterséges intelligenciával használt eszközök okozta károkért. Néhány évvel ezelőtt azt hittük, hogy a robotok csak a filmekben vannak, de mára már jelen vannak körülöttünk is. Felmerül a kérdés, hogy például a Tesla¹³⁶ autopilot, magyarul önvezető autója esetén ki vonható felelősségre egy baleset következtében? Külföldi bizottságok álláspontja alapján, ilyen esetben nem a jármű sofőrjét, hanem a gyártót kell felelősségre vonni. Azonban a sofőr is felelős felhasználónak minősül.¹³⁷

- Hatása a szerzői jogra: Ezekkel az eszközökkel sajnos reprodukálhatóvá válnak az olyan tartalmak, amikbe az egyes szerzők kutatásaik során sok idejüket és energiájukat fektették. Ezért ez könnyen hozzájárulhat a szerzői jogsértésekhez és az eredeti alkotók jogainak megsértéséhez.

Mindezek mellett a legfontosabb, hogy az ember alkotása mindig szabad akaratból ered, így a mesterséges intelligencia sosem fog az emberhez hasonló személyiséggel bírni, valamint sosem fog olyan eszmei és anyagi értékekkel rendelkezni, mint, amit egy ember állít elő.¹³⁸

¹³⁵ Dr. NECZ Dániel – A mesterséges intelligencia hatása a szerzői jogra 2018. 52. old.

¹³⁶ *A Tesla, Inc. első önvezető autója 2014 szeptemberétől elérhető.

¹³⁷ *2021-ben a brit Közlekedési Minisztérium zöld utat adott az automatizált sávtartó rendszereknek (ALKS), ami az első olyan típusú „kéz nélküli” vezetéssegítő technológia, amelyet legalizáltak az Egyesült Királyságban.

¹³⁸ Dr. NECZ Dániel – A mesterséges intelligencia hatása a szerzői jogra 2018. 62. old.

VI. Digitális vizeken: Szerzői jogi kérdések és problémák az online világban

VI.1 A szerzői jogi kérdések az online tartalom megosztásában és szolgáltatásokban

Az online tartalom megosztása és a streaming szolgáltatások jelentős szerzői jogi kihívások elé állítják mind az alkotókat, mind a platformokat, amelyeken keresztül ez a tartalom elérhető. Ezeket a kérdéseket számos jogi aspektus befolyásolja, amelyek közül néhány fontosabbat említénék.

Az online tartalom megosztásakor és streamelésékor fontos figyelembe venni a szerzői jogi követelményeket és korlátokat. Ez magában foglalja az alkotók által birtokolt jogok tiszteletben tartását, beleértve a jogdíjakat és a licencdíjakat is. A platformoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a megosztott tartalmak jogosan kerüljenek fel és hogy a felhasználók ne sértse a szerzői jogokat. Az online tartalomterjesztés és streaming során gyakran felmerülhetnek jogviták a szerzői jogok megsértése miatt. Ezek a viták lehetnek a tartalom jogosulatlan felhasználása, a jogdíjak rendezése vagy a szerzői jogok tulajdonjogának megsértése miatt. Az ilyen jogviták kezelése során fontos, hogy a platformok és az alkotók egyaránt értsék a szerzői jogi védelem jogi aspektusait és az alkotók jogait. Egy példával élve, a TikTok felhasználási feltételei¹³⁹ és közösségi irányelvei¹⁴⁰ nem engedélyezik az olyan tartalmak közzétételét, küldését vagy megosztását, amik sértik valaki más szerzői jogait, védjegyeit vagy egyéb szellemi tulajdonjogait.

Felelősséget kell vállalniuk az online platformoknak a megosztott tartalomért, és meg kell bizonyosodni arról, hogy ez nem sérti a szerzői jogokat. Az Európai Bizottság elfogadta az ajánlást a jogellenes online tartalmak hatékony kezelését célzó intézkedésekkel kapcsolatban.¹⁴¹ Kérdések, mint a terrorizmusra uszítás,¹⁴² a

¹³⁹ TikTok Inc. Felhasználási feltételei <https://www.tiktok.com/legal/page/eea/terms-of-service/hu> (megtekintés ideje 2024. 02.16.)

¹⁴⁰ TikTok Inc. Közösségi Irányelvei <https://www.tiktok.com/community-guidelines/hu-hu/> (megtekintés ideje 2024.02.16.)

¹⁴¹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/hu/policies/illegal-content-online-platforms> (megtekintés ideje 2024.04.02.)

¹⁴² „Az EU terrorizmus elleni programja: előrejelzés, megelőzés, védelem, reagálás”, COM (2020) 795 final

gyűlöletbeszéd,¹⁴³ a gyermekek szexuális zaklatását ábrázoló anyagok, és a szellemi tulajdonjogok megsértése.¹⁴⁴ Fontos, hogy a tartalomszolgáltatókat értesítsék ezekről a döntésekről, és lehetőséget kell adni nekik arra, hogy megvitassák azokat. Illetve hasznos lépés a jogszerű tartalom véletlen eltávolításának elkerülése érdekében.¹⁴⁵ Emellett jogi kötelezettségeik is vannak azáltal, hogy tiszteletben kell tartaniuk a szerzői jogi védelem jogszabályait és követelményeit.

VI.2 Az internet kérdése

Az internet lehetővé teszi a tartalom gyors és hatékony terjesztését szerte a világon. A felhasználók könnyen megoszthatnak szöveges, képi és videós tartalmakat az online platformokon keresztül. Ez óriási lehetőségeket teremt az alkotóknak és a tartalomgyártóknak a műveik terjesztésére és népszerűsítésére, ugyanakkor megnehezíti a szerzői jogi védelem hatékony biztosítását.

Az online tevékenységek felveti az adatvédelem és a jogosultságok kérdéseit. Az emberek gyakran megosztanak személyes információkat és tartalmakat az interneten keresztül anélkül, hogy teljes mértékben tisztában lennének a jogi következményekkel és a szerzői jogi korlátokkal. Az interneten általában rengeteg személyes adatot osztunk meg, például banki információkat, bejelentkezési adatokat, lakcímeket stb. Ha az ilyen adatok illetéktelen kezekbe kerülnek, súlyos következményekkel járhatnak, mint például pénzügyi veszteség vagy az identitáslopás.¹⁴⁶ A közösségi média és más online platformok gyakran gyűjtenek adatokat a felhasználókról, beleértve a szokásaikat, érdeklődési körüket és viselkedésüket. Ezek az adatok később célozhatnak hirdetéseket vagy akár megoszthatók harmadik felekkel, ami aggályokat vet fel az adatvédelem terén. Az interneten böngészve könnyen megfertőződhetünk olyan kártékony szoftverekkel, mint a vírusok, trójaiak vagy kémprogramok, amelyek kárt okozhatnak az eszközünkben vagy személyes adatokat gyűjthetnek.

¹⁴³ A Tanács 2008/913/IB kerethatározata (2008. november 28.) a rasszizmus és az idegengyűlölet egyes formái és megnyilvánulásai elleni, büntetőjogi eszközökkel történő küzdelemről (HL L 328., 2008.12.6., 55. o.).

¹⁴⁴ Közös közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak - Nincs helye a gyűlöletnek: európai összefogás a gyűlölet ellen JOIN (2023) 51 final, 16681/23

¹⁴⁵ Digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-services-act-package> (megtekintés ideje 2024.02.16.)

¹⁴⁶ TÓTH Dávid - Személyiséglopás az interneten, Büntetőjogi szemle 2020/1. szám (internetes előadásvázlat) (megtekintés ideje 2024.02.16.)

Említést kell tennünk a felhasználók és személyes adatainak és jelszavainak kicsalásáról, amiket e-mailekkel (phishing)¹⁴⁷ történnek. Az elkövetők a bank nevében kérik az ügyfelet, hogy adják meg személyes adataikat.¹⁴⁸ Ezek az e-mailek általában egy linket tartalmaznak, amely elvezethetik a felhasználót egy hamis weboldalra.¹⁴⁹ Ehhez hasonló elkövetési forma még a smishing,¹⁵⁰ és a wi-phishing.¹⁵¹ Ezen kívül sajnos számtalan csalási forma létezik az internet világában. Bízunk benne, hogy a jövőben olyan technológiák fejlődnek ki, amelyek hatékonyan szűrik ezeket az ármánykodásokat.

Összességében az internet és a digitális technológia általános elterjedése óriási változásokat hozott a szerzői jog területén. Az alkotóknak és a jogosultaknak új eszközöket és lehetőségeket kínál a munkájuk terjesztésére és népszerűsítésére, ugyanakkor új kihívásokat is jelent a jogosultságok és a szerzői jogi védelem tekintetében.

¹⁴⁷ * Phishing egy adathalászat fajta, amikor a támadó hamis („hamisított”) üzenetet küld, amelynek célja, hogy áldozatot rávegye arra, hogy érzékeny információkat fedjen fel a támadónak, vagy rosszindulatú szoftvert, például zsarolóprogramot telepítsen az áldozat eszközére.

¹⁴⁸ GERADTS Zeno - Identity theft. In: Siegel JAY – SAUKKO, Pekka (szerk): Encyclopedia of Forensic Sciences, Second Edition. Academic Press, Amsterdam–Boston–Heidelberg–London–New York–Oxford–San Diego–San Francisco–Sydney–Tokyo. 2013. 419. old.

¹⁴⁹ TÓTH Dávid - Személyiséglopás az interneten, Büntetőjogi szemle 2020/1. szám (internetes előadásvázlat) (megtekintés ideje 2024.02.16.) 116. old.

¹⁵⁰ * Smishing az SMS adathalászat vagy smishing koncepcióján hasonló az e-mail adathalászathoz, azzal a különbséggel, hogy a támadók mobiltelefonos szöveges üzeneteket használnak a "csali" célba juttatására.

¹⁵¹ * Wifi Phishing amikor az elkövetési módnál a támadók egy ismert, legitim vezeték nélküli (WiFi) hozzáférési ponttal azonos nevű hamis hozzáférési pontot hoznak létre.

VII. Alkalmazás és működés a gyakorlatban

Szakedolgozatom meggyőzőbbé tétele érdekében fontosnak tartottam a gyakorlati példák bemutatását is. A tanulmányaim során szerzett tapasztalataim alapján bemutatok egy életszerű példát, ami segíthet abban, hogy erősebb és meggyőzőbb érveket fogalmazzak meg a szakedolgozatomban, hiszen a jelenlegi alapképzésen is rengeteg gyakorlati órára tettem szert. Így az egyik gyakorlati példa a szerzői jog alkalmazására és védelmére a YouTube videómegosztó platform. A gyakorlati jellegét egy példán keresztül kívánom szemléltetni. Ennek érdekében most röviden bemutatnám a YouTube platform kialakulását és fejlődését, mint egy kiemelkedő példát a közösségi médiában. Erre azért van szükség, hogy a nagyrészt erőltetett elméleti modellek gyakorlati rávilágítása elősegítse a problémakör megértését.¹⁵²

VII.1 Röviden a YouTube történetéről

A YouTube egy amerikai internetes videómegosztó oldal, amelynek székhelye a kaliforniai San Brunóban található. A 2005 februárjában Steve Chen és Jawed Karim által indított szolgáltatást 2006 októberében 1,65 milliárd dollárért vásárolta meg a Google.¹⁵³ A YouTube egy videómegosztó platform, amely lehetővé teszi a felhasználók számára, hogy videókat készítsenek, töltsenek fel és nézzenek. Az internet egyik legnépszerűbb és legnagyobb platformja.¹⁵⁴ A YouTube a második legkeresettebb platform a Google mellett. Sokan nem csak a szórakozás miatt használják, hanem forrás a kérdések megoldására, dilemmákra való válaszok megtalálására. Emellett a fizetnek az alkotóknak a videók megtekintései alapján. A felhasználók világszerte hatalmas mennyiségű tartalmat képesek fogyasztani, ennek következtében a YouTube mára a világ második leglátogatottabb weboldallá vált.¹⁵⁵

¹⁵² ERCSEY Pál – Szerzői jogi problémák a közösségi média világában 2017. 41 old.

¹⁵³ USA – Today (2005) HOPKINS, Jim: Surprise! There's a third YouTube co-founder.

¹⁵⁴ <https://features.hu/kozossegi-oldalak/> (megtekintés ideje 2024.02.09.)

¹⁵⁵ Az Amazon által készített statisztikák alapján <http://www.alexa.com/topsites> (megtekintés 2024.02.09.)

VII.2 A YouTube által biztosított védelmi mechanizmusok

Fontos megjegyezni, hogy a YouTube nem képes arra, hogy megállapítsa a szerzői tulajdonjogot. Csak vizsgálatot indít azzal kapcsolatban, hogy megfelel-e minden elvárnak (ÁSZF). Hiszen a YouTube harmadik félként van jelen, aki csak megjeleníti az adott tartalmat. Ajánlott áttekinteni a YouTube szerzői jogok és jogkezelés irányelveit, ahol részletesen tájékozódhatunk minden hasznos információról.¹⁵⁶ Ez a méltányos használat egy jogi elv, mely szerint bizonyos körülmények között felhasználhatók szerzői joggal védett anyagok anélkül, hogy engedélyt kérjenek előzetesen a szerzői jog tulajdonosától.¹⁵⁷

Az adatvédelem szempontjából, ha szerepelünk egy videóban, amit valaki az engedélyünk nélkül töltött fel, jogunk van adatvédelmi panaszt benyújtani a YouTube felé. A feltöltött videókat Creative Commons¹⁵⁸ licenccel lehet megjelölni. A Creative Commons (CC) jogdíjmentes licenc egy olyan engedély a nyilvánosság számára, amely lehetővé teszi mások számára, hogy újra felhasználják bizonyos műveket. A Creative Commons licensek csupán egy javaslat, melyet egyetlen jogszabály sem támogat.¹⁵⁹ Ezt csak akkor alkalmazhatjuk, ha kizárólag saját eredeti tartalmakat osztunk meg. Ebben az esetben engedélyezzük a YouTube teljes közössége számára a videóink felhasználását és szerkesztését. Ha nem adjuk meg ezt az engedélyt, akkor a YouTube általános licencfeltételei lépnek életbe.

A YouTube, indulása óta törekszik a szerzői jogok érvényesítésére és védelmére, bár az ebben alkalmazott módszerek jelentősen megváltoztak az évek alatt.¹⁶⁰ Az online környezet az elején jelentősen különbözött attól, amit napjainkban tapasztanunk. Mára a weboldal globális jelenséggé vált és számos olyan felhasználóval rendelkezik, akik az Egyesült Államokon kívül élnek. Ők általában a saját országuk szerzői jogi szabályaival sincsenek tisztában.¹⁶¹

¹⁵⁶ <https://netenavideo.hu/hogyan-mukodik-a-szerzoi-jogvedelem-kepek-es-videok-eseteben> (megtekintés ideje 2024.04.02.)

¹⁵⁷ Youtube súgó - support.google.com/youtube (megtekintés ideje 2024.02.09.)

¹⁵⁸ * A Creative Commons („kreatív közjavak”) egy nonprofit szervezet, melynek célja az olyan kreatív művek mennyiségének növelése, melyeket mások jogszerűen megoszthatnak egymással vagy felhasználhatnak a saját műveikhez. A szervezet fő tevékenysége a Creative Commons-licencek kiadása.

¹⁵⁹ <https://openscience.hu/creative-commons-licenc/> (megtekintés ideje 2024.04.02.)

¹⁶⁰ ERCSEY Pál – Szerzői jogi problémák a közösségi média világában 2017. 46.old.

¹⁶¹ ERCSEY Pál – Szerzői jogi problémák a közösségi média világában 2017. 46.old.

VII.3 Hivatkozás és a források gyakorlati használata

A szakdolgozatom végéhez közeledve gyakorlati példát követően szeretném bemutatni a források és hivatkozások használatának kulcsfontosságát is. Ezt a részt azért tartom a szerzői jogban kiemelkedően fontosnak, mert ezek a megfelelő hivatkozások elengedhetetlen alapját képezik egy szerzői jogi témájú szakdolgozat írásának.

A források kezelése és a hivatkozások pontos megjelölése rendkívül fontos az írások és kutatások során, hogy elkerüljük a plagizálást, és tiszteletben tartsuk az eredeti szerzők munkáját. A megfelelő forráskezelés és hivatkozások használata segít abban, hogy átláthatóvá és hitelessé tegyük az írásainkat, valamint tisztázzuk, mely információkat és gondolatokat vettük át másoktól. Amikor egy másik szerző munkáját felhasználjuk vagy idézünk egy írásban, kötelességünk megfelelően hivatkozni rájuk. Ebbe beletartozik a szerző nevének, a mű címének, a kiadási évnek vagy egyéb releváns adatoknak a megjelölését. A pontos hivatkozások segítenek az olvasónak abban, hogy azonosítsa az eredeti forrást, és ellenőrizze az idézet vagy az információ helyességét.¹⁶²

A hivatkozásokat különböző módszerekkel lehet beilleszteni az írásba, például zárójelben, a szövegben, lábjegyzetek formájában vagy egy külön hivatkozási listában az írás végén. Legyen bármilyen módszer is választva, fontos, hogy az összes forrás megfelelően dokumentálva legyen. Minden felhasznált forrást meg kell jelölni, még akkor is, ha csak részleteket vettünk át belőle.

Az interneten elérhető forrásoknál különösen fontos az URL-cím¹⁶³ megjelölése és a letöltés időpontja vagy a megtekintés időpontja, mivel az online tartalmak gyorsan változhatnak vagy eltűnhetnek. Ez segít abban, hogy könnyen megtalálják az eredeti forrásokat. Az átlátható és pontos hivatkozások használata nemcsak az olvasók számára fontos, hanem az író számára is. Elősegíti, hogy nyomon követhetővé tegyük saját gondolatainkat és az általunk használt információkat, valamint segít abban, hogy kizárólagos jogi problémákat kerüljünk el.¹⁶⁴ Ezen kívül a megfelelő forráskezelés és hivatkozások használata tiszteletet mutat az eredeti szerzők munkája iránt.¹⁶⁵

¹⁶² Ajánlás az APA hivatkozási szabványa (1994, 2002) alapján A Magyar Pedagógia (1993) publikációs stílusából igazítva (1993. 84-85. o.)

¹⁶³ * Az URL vagy más néven webcím (mely a Uniform Resource Locator [egységes erőforrás-helymeghatározó] rövidítése), az interneten megtalálható bizonyos erőforrások (például szövegek, képek) szabványosított címe.

¹⁶⁴ MOLNÁR Edit Katalin - Útmutató a szakdolgozat elkészítéséhez. Szegedi Tudományegyetem Pedagógiai Tanszék, Szeged. (2000)

¹⁶⁵ KÖRTVÉLYESI Zsolt- Bevezetés a tudományos szöveg írásába 2018. 43. old

A tudományos közösség és az írók közötti kölcsönös tisztelet alapvető fontosságú a kutatások és más munka előrehaladása szempontjából. Azzal, hogy megfelelően hivatkozunk a mások által előállított munkákra, elismerjük és támogatjuk azokat az embereket, akik előttünk dolgoztak, és akik segítségével továbbfejleszthetjük saját munkánkat.¹⁶⁶

VIII. Összefoglalás és következtetések

Nem tudhatjuk, mit hoz a jövő és e megoldási lehetőségek közül végül melyik lesz képes a helyzet kezelésére, az azonban bizonyos, hogy a jogalkotó részéről történő válasz hiányában a probléma csak egyre súlyosbodni fog, kihívást jelentve azon jogrendszerek számára is, melyek eddig még nem szembesültek e folyamatokkal.¹⁶⁷ A jövőben várhatóan egyre fontosabbá válnak az olyan kérdések, mint a digitális tartalom terjesztése és fogyasztása, a szerzői jogok digitalizálása és az online védelem. Az új technológiák és platformok új megközelítéseket kívánnak a szerzői jog védelmében és az alkotók jogainak tiszteletben tartásában. Emellett az egyre globalizáltabb világban a nemzetközi szerzői jogi egyezmények és szabályozások egyre fontosabb szerepet játszhatnak a különböző országok közötti együttműködés és az alkotók jogainak védelme terén.

Mindezek ellenére a szerzői jog mindig egy olyan téma marad, amiről érdemes és lehet írni. Az alkotók jogai, az alkotások védelme és az innováció ösztönzése mindig aktuális és fontos kérdések maradnak, amelyekre különböző megközelítések és megoldások kereshetők. Így tehát a szerzői jog mindig inspiráló és tanulságos téma lesz, amely a jog, a technológia, a kultúra és a társadalom számos területét érinti. Ahogy a világ változik és fejlődik, úgy változnak és fejlődnek a szerzői jogi kérdések is, és mindig új és izgalmas lehetőségeket kínálnak az alkotóknak, a jogalkotóknak és az érdekelteknek egyaránt.

¹⁶⁶ Magyar Pedagógia Szerkesztőbizottsága (1993): A Magyar Pedagógia Publikációs stílusa. Magyar Pedagógia, 93. 1. sz. 81-88.old, aktuális szám: Évf. 123 szám 2 (2023), Magyar Pedagógia (megtekintés ideje 2024.02.15.)

¹⁶⁷ <https://fliphtml5.com/learning-center/hu/study-consumption-of-digital-content/> (megtekintés ideje 2024.03.25.)

VIII.1 Záró gondolatok

Bár az előző szakdolgozatom megírása óta a közigazgatásban dolgozom a polgári jog és a szerzői jog mindig is fontos szerepet játszott tanulmányaimban. Az ezekbe a jogi területekbe vetett érdeklődésem továbbra is inspirált ahhoz, hogy mélyebb betekintést nyerjek a szerzői jog világába, és a szakdolgozat írásán keresztül még szélesebb körű tudást szerezzek az intellektuális tulajdon védelmének és jogi aspektusainak terén.

A szakdolgozat végső összegzésében kiemelhetem, hogy a szerzői jog témája kiválasztása számos érdekes és releváns jogi kérdést vetett fel, amelyek alapos kutatást és elemzést igényeltek. A szerzői jog, mint témaválasztás ismét különösen vonzó volt számomra, mivel lehetővé tette a jogi keretrendszer és az intellektuális tulajdon védelmének mélyebb megértését.

A szerzői jog területe nemcsak jogilag izgalmas, hanem kulturális és gazdasági szempontból is jelentős. A szerzői jog által biztosított védelem és jogok az alkotók és az alkotások számára kulcsfontosságúak a kreativitás és az innováció ösztönzésében. Ezen kívül a szerzői jogi kérdések gyakran előfordulnak a gyakorlatban és a mindennapi életben, ami azt mutatja, hogy ez a jogterület rendkívül releváns és alkalmazható. A szerzői jog tanulmányozása és megértése széles körű tudást nyújtott a jogi rendszer működéséről és az intellektuális tulajdon védelméről. Ez a tudás nemcsak jogi, hanem etikai és társadalmi szempontból is hasznos, mivel segíthet az alkotók jogainak tiszteletben tartásában és az igazságos és fenntartható kulturális környezet kialakításában.

Összességében, a szerzői jog választása, mint szakdolgozat téma számos érkedfeszítő lehetőséget kínált a jogi kutatás és érvelés terén, és hozzájárult a jogi ismeretek bővítéséhez és elmélyítéséhez. E témaválasztás révén sikerült átfogó képet kapnom a szerzői jogi rendszerről és annak gyakorlati jelentőségéről, ami értékes tapasztalatot jelentett a további karrierem és tanulmányaim szempontjából is.

Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretném kifejezni hálámat Dr. Udvarhelyiné Dr. Sági Edit konzulensem felé, aki nem csak a mostani, de a korábbi tanulmányaimat is támogatta és elősegítette. Figyelme és szakértelme nélkül nem tudtam volna átlépni a szakdolgozataim írásának kihívásain, és nem értem volna el az elért eredményeket sem. A megosztott értékes tanácsok és útmutatások nagyban hozzájárultak a munkám minőségéhez és fejlődéséhez. Ezért külön köszönetet szeretnék mondani a türelméért és megértéséért.

Felhasznált irodalmak

- BÁCSKAI István - NÉMETH István - Az információs társadalom - Gondolat - Új Mandátum, Budapest, 2007 (Szöveggondozó: Rátkay Ildikó, Műszaki szerkesztő: Pintér László)
- BARTÓKI - GÖNCZY Balázs - Az online közvetítő szolgáltatók, mint az információhoz való hozzáférés új kapuőrei - Budapest, 2017. 14-35 old.
- BÉKÉS Gergely - Az előadóművészi jogok 2023. 17. old
- BOKOR József (szerk.) - Könyvnyomtatás, A Pallas nagy lexikona. (1893–1897, 1998.).
- BOYTHA György - Whose Right is Copyright? In: FRIEDRICH-KARL Beier (szerk.): Festschrift für Eugen Ulmer zum 80. Geburtstag, GRUR, Int. 1983. 186-187.
- DAVID Adrienne - ELTE BTK IKI Könyvtártudományi Tanszék - A digitális dokumentum szerepe az információs társadalomban 2007.
- DÉZSI Zsolt - Vámjogi ismeretek, Vám, jövedéki és termékdíj ügyintézők és pénzügyőrök kézikönyve, Saldo kiadó, 2010.
- HEPP Nóra - FEJESNÉ Lőrincz Anna - Szerzői jog (Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, 2012)
- DUDÁS Ágnes - Szerzői jog a digitális korban 2014. 5. old.
- ERCSEY Pál - Szerzői jogi problémák a közösségi média világában 2017. 41 old.
- FEJESNÉ LŐRINCZ Anna, HEPP Nóra, LÁBODY Péter, LEGEZA Dénes, TAKÁCS Nóra Emese, TIMÁR Adrienn (Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala 2020 - Bevezetés a szerzői jogba - 2. kiadás 44. old.
- GERADTS Zeno - Identity theft. In: Siegel JAY - SAUKKO, Pekka (szerk): Encyclopedia of Forensic Sciences, Second Edition. Academic Press, Amsterdam - Boston - Heidelberg - London - New York - Oxford - San Diego - San Francisco - Sydney - Tokyo. 2013. 419. old.
- GLAVANITS Judit - Fogyasztóbarát mesterséges intelligencia Győr, 2023 Kiadó: Universitas-Győr Nonprofit Kft.

- GRAD-GYENGE Anikó - Szerzői jogi kivételek és korlátozások in JAKAB András - KÖNCZÖL Miklós - MENYHÁRD Attila - SULYOK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Szerzői jog és iparjogvédelem rovat, rovatszerkesztő: GRAD-GYENGE Anikó, POGÁCSÁS Anett) (2023)
- GYARMATY Éva - (2011) A digitális kor és a sajátos nevelési igényű tehetség. Fordulópont. 88. old.
- GYERTYÁNFÍ Péter - Nagykomentár a szerzői jogi törvényhez. Budapest, Wolters Kluwer Kiadó. 2014, 138. old.
- HÁGER Petra - A szerzői jog jellege és kihívásai a modern korban (Szakdolgozat 2021) 4-13 old.
- KEMELGOR, B. H. 2002 - A Comparative Analysis of Corporate Entrepreneurial Orientation Between Selected Firms in the Netherlands and the USA. Entrepreneurship and Regional Development, 14, 67-87. old.
- KESERŰ Barna Arnold - egyetemi docens (SZE DF ÁJK) - A streaming szerzői jogi megítélése, különös tekintettel a filmipar nagy streaming szolgáltatóinak gyakorlatára 2023.
- KISS Zoltán - SZIVI Gabriella - A közszolgálati médiaszolgáltatás és a szellemi tulajdonjogok kapcsolódási pontjai és szabályozási környezete, Az audio - és audiovizuális mű, mint a szerzői jogi védelem tárgya; a védelmi idő 2015. 37. old.
- KÖHIDI Ákos - A polgári jogi felelősség digitális határai Európában 2012. 137 old.
- KÖRTVÉLYESI Zsolt- Bevezetés a tudományos szöveg írásába 2018. 43. old
- LEGEZA Dénes – „Egyszer mindenkorra örökaron” A szerzői jog forgalomképessége Magyarországon a reformkortól 1952-ig 2017. 62 old.
- LEGEZA Dénes - A plágium kérdéséhez: Az utánnyomástól az etikai eljárásig 2015. 1-99. old.
- LENDVAI Zsófia – Szerzői jog az ókorban 2008. 1-58. old.
- Magyar Pedagógia Szerkesztőbizottsága (1993) - A Magyar Pedagógia Publikációs stílusa. Magyar Pedagógia, 93. 1. sz. 81-88. old.

- MAKÓ Csaba - ZÓDI Zsolt - ILLÉSSY Miklós - A 21. századi kapitalizmus: a platformmunkavégzés modellje és gyakorlata (A társadalmi és jogi szabályozás kihívásai) Budapest, 2023. 15 old.
- MARCUS Vitruvius Pollio - Tíz könyv az építészetéről (fordította: GULYÁS Dénes). Budapest, Képzőművészeti Kiadó, 1988. VII. könyv Előszó 4–7. p. 179-180.
- MOLNÁR Edit Katalin - Útmutató a szakdolgozat elkészítéséhez. Szegedi Tudományegyetem Pedagógiai Tanszék, Szeged. (2000)
- MUNKÁCSI Péter: - „Nemzetközi szerzői és szomszédos jogi egyezmények” in JAKAB András - KÖNCZÖL Miklós - MENYHÁRD Attila - SÜLYÖK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Szerzői jog és iparjogvédelem rovat, rovatszerkesztő: GRAD-GYENGE Anikó, POGÁCSÁS Anett) 2023.
- NECZ Dániel - A mesterséges intelligencia hatása a szerzői jogra 2018. 52. old.
- SÁPI Edit - Szerzői vagyoni jogok (felhasználás, felhasználási módok) JAKAB András - KÖNCZÖL Miklós - MENYHÁRD Attila - SÜLYÖK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Szerzői jog és iparjogvédelem rovat, rovatszerkesztő: GRAD-GYENGE Anikó, POGÁCSÁS Anett. 2023. 12. old.
- SÁPI Edit - A hazai szerzői jogi jogalkotás fontosabb állomásai, Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2019/6, 138 old.
- SÁPI Edit - Innovatív megoldások a szerzői jogi jogvédelemben. In: CERTICKY Mário (szerk.): Innovatív magánjogi megoldások a társadalmi-gazdasági haladás szolgálatában. Tanulmánykötet. Magánjogot Oktatók Egyesülete. 2020. 139 old.
- SÁPI Edit - Mennyire egységes a mű egységének védelme? 2020. 1. old.
- SÁPI Edit - Szellemi alkotások joga. In.: BARZÓ Tímea - PAPP Tekla (szerk.) - Civilisztika I. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018, 450-451. old.
- SARKADY Ildikó - GRAD-GYENGE Anikó – Beharangozó: A média-értéklánc szerzői jogi vonatkozásai című tanulmányhoz 2012. 206. old.
- SCHUBAUER Petra - A személyes adatok személyiségi jogi védelme, különös tekintettel a halál utáni védelem egyes kérdéseire 2021. 103. old.

- SZABÓ Katalin - HÁMORI Balázs - Információgazdaság - Digitális kapitalizmus vagy új gazdasági rendszer? Akadémia Kiadó 2006.
- SZÉKELY Orsolya - Szerzői jog a határokon túl - A Presser Gábor & Kanye West botrány
- TATTAY Levente: A szerzők vagyoni jogai 2001/5., 3-11. old.
- TOMASOVSKY Edit - Fenntarthatósági szempontok érvényesülése a szerzői jogban 2021.
- TÓTH Dávid - Személyiséglopás az interneten, Büntetőjogi szemle 2020/1. szám (internetes előadásvázlat) (megtekintés ideje 2024.02.16.) 116. old.
- ZAKARIÁS Kinga - Az emberi méltósághoz való jog, JAKAB András - FEKETE Balázs (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia 2017. 1.1 bek.

Felhasznált jogszabályok

- 1884. évi XVI. törvénycikk a szerzői jogról
- 1884. évi XVI. törvénycikk a szerzői jogról
- 1921. évi LIV. törvény a szerzői jogról
- 1969. évi III. törvény a szerzői jogról
- 1969. évi III. törvény indokolása
- 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról
- 2016. évi XCIII. törvény a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről